Газета Верховної Ради України

Влада–радам!

Голос України

№ 19 (2266) ■ Середа, 2 лютого 2000 року ■ Ціна договірна

Головою Верховної Ради України обрано Івана Плюща

■ *1812 р. Народився Євген Гребінка, український байкар.*

■ *1845 р. У селі Гримайлові на Тернопільщині народився всесвітньо відомий фізик, першовідкривач Х-променів (рентгенівських) Іван Пулюй.*

■ *1868 р. У Києві відкрилася музична школа (тепер —Київське музичне училище ім. Р. Глієра).*

■ *1897 р. Народився Євген Маланюк, поет, поручник армії УНР.*

2 лютого

Третя зустріч

Зустріч президентів Молдови, України, Росії, лідера Придністров'я і представників ОБСЄ з питання остаточного розв'язання придністровської проблеми відбудеться в липні.

Такі зустрічі відбувалися вже двічі — 20 березня 1998 року в Одесі та 16 липня 1999 року в Києві. Кожного разу підписували документи, які відкривали шлях для активізації переговорного процесу, але після цього він знову гальмувався. Заступник міністра закордонних справ України Дмитро Ткач заявив, що Україна готова забезпечити необхідні умови для транзиту своєю територією військового майна й техніки із арсеналів армії РФ, які вивозитимуть з Молдови відповідно до домовленостей, досягнутих на саміті ОБСЄ в Стамбулі. Учора Д. Ткач зустрівся в Тирасполі з лідерами невизнаної Придністровської Молдавської Республіки.

Доля компромісу — в руках меншості

Новообраний Голова Верховної Ради України Іван Плющ відповів на запитання кореспондента «Голосу України».

— **Як Ви себе почуваєте в ці хвилини, Іване Степановичу?**

— Я схвильований, і це природно.

— **Ви знали, що Вас оберуть? Чи вже планували свої перші кроки на новій-старій посаді?**

— Вважаю: ні вітати, ні планувати, доки тебе не обрали, не можна, це — гріх.

— **Ви будете починати переговори з парламентською меншістю?**

— Я ніколи не відмовлявся від таких переговорів.

— **На Вашу думку, коли вдасться досягти компромісу?**

— Доля компромісу залежатиме від позиції меншості. І чим швидше вдасться домовитися, тим буде краще і для більшості, і для меншості.

— **Дякую.**

Розмову вів Володимир КОРОЛЮК.
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Парламентська хроніка

Працювати так, щоб вручали квіти

Ранкове і денне засідання 1 лютого

Парламентська більшість відкрила п'яту сесію Верховної Ради України 14-го скликання у приміщенні Українського дому. Зареєструвалося 255 народних депутатів. Головуючий, заступник глави парламенту Віктор Медведчук, наголосив, що Координаційна рада парламентської більшості зробила все можливе, щоб засідання Верховної Ради відбулося в повному складі. На підтримку дій більшості надійшло 1276 телеграм від виборців з усіх регіонів держави. Депутати прийняли постанови про тимчасове проведення пленарних засідань в Українському домі і про тимчасову форму голосування — підняттям руки для всіх загальних питань і підписами в іменному бюлетені.

(Закінчення на 2-й стор.).

Голодовка. Сесійний зал не залишатимуть

О 10-й годині ранку народні депутати фракцій КПУ, СоцПУ СелПУ, ПСПУ зайняли свої місця у сесійному залі Верховної Ради. Олександр Ткаченко оголошує п'яту сесію відкритою. Звучить Гімн України. Табло висвітлює цифру: зареєструвалися 157 народних депутатів.

Головуючий звертається до парламентаріїв з короткою промовою, в якій охарактеризував парламентську кризу «як намагання заглушити голос тих, хто виступає проти курсу, що веде Україну до краху. Найгучніше цей голос звучав у Верховній Раді». Доповідач назвав засідання більшості в Українському домі антиконституційним і нелегітимним. Він запропонував відкласти на три тижні всі міжпартійні незгоди та зосередити роботу парламенту, всіх депутатів на розгляді проекту держбюджету-2000. Після цього перейти до питання про переобрання керівництва Верховної Ради.

(Закінчення на 2-й стор.).

Фото Олександра КЛИМЕНКА та Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Столиця

За чистий центр

Київський міський голова підписав розпорядження «Про закриття руху транспортних засобів по вул. Хрещатик у суботні, недільні та святкові дні». Дозволятиметься проїзд тільки автомобілям спеціального призначення.

Для решти обмеження: з 28.01.2000 р. до 1.05.2000 р. та з 01.09.2000 р. до 31.12.2000 р. в суботні дні з 12.00 до 21.00, а в недільні та святкові — з 9.00 до 21.00. Улітку — в суботу з 12.00 до 24.00, а в недільні та святкові дні — з 9.00 до 24.00. Вихідними тролейбус № 20 ходитиме від музею Великої Вітчизняної війни до стадіону «Динамо».

Це робиться з метою зменшити викиди відпрацьованих газів транспортних засобів у повітряний басейн центральної частини міста і створити при цьому належні умови для відпочинку мешканцям та гостям столиці.

У номер

Повені стають прогнозованими

Учора в Ужгороді на набережній ріки Уж відкрито першу чергу автоматизованої інформаційно-вимірювальної системи для прогнозування паводків і управління водними ресурсами в басейні ріки Тиси (АІВС-«Тиса»). Для краю, що постійно потерпає під повеней, переоцінити її значення важко.

Система за допомогою математичного, інформаційного і програмного забезпечення дасть змогу оперативно прогнозувати паводки на всіх ріках басейну, передбачати дощові, талодощові та селеві паводки, зони затоплення і навіть можливі збитки. Основна робота виконана Держводгоспом України. Частка сусідньої Угорщини — це 100 мільйонів форинтів. До системи мають намір під'єднатися Словаччина і Румунія.

■ *Піднято на поверхню тіла двох гірників, які загинули внаслідок викиду газу і вугілля на шахті ім. Скочинського (Донецьк).*

■ *Через складні погодні умови 336 населених пунктів країни залишаються без енергопостачання.*

■ *Сьогодні у Гончарівську на Чернігівщині розпочинаються показові танкові тактичні навчання.*

■ *Виповнюється 56 років з дня визволення Рівного та Луцька від німецько-фашистських загарбників.*

P. S.

Чим скоріше домовляться, тим краще

У номер

«Вогонь» гасять... телефонним дзвінком

Кримський варіант кризи у взаєморозумінні між гілками влади викликав стурбованість у Президента Леоніда Кучми. Днями глава держави провів телефонні розмови з головами ВР автономії Л. Грачем і кримського уряду — С. Куніциним, під час яких закликав обох співрозмовників «жити дружно»: від цього залежить поліпшення соціально-економічної ситуації в регіоні.

Як відомо, неприховане протистояння між прихильниками Леоніда Грача і Сергія Куніцина перейшло у спадок ще з минулого року. За останніми повідомленнями з півострова, 31 січня у Сімферополі розпочалася позачергова сесія Верховної Ради АРК з порядком денним: звіт Ради міністрів автономії про її діяльність. За пропозицією Л. Грача сформовано комісію, яка має почесне завдання — поінформувати керівників місцевого уряду про гаряче бажання депутатів заслухати їхній звіт, а також з'ясувати готовність урядовців до такого відповідального кроку. Що «сформував» у відповідь С. Куніцин, поки що невідомо. Напевно, дзвінок Леоніда Даниловича трохи остудив гарячі наміри керівників довести «взаєморозуміння» до температури кипіння.

Міські голови згоди не дають

На спільному засіданні правління Асоціації міст України і Національної ради Спілки лідерів місцевих та регіональних влад України було узгоджено пропозиції до проекту державного бюджету України на 2000 рік. Підтримано урядовий проект щодо доходної і видаткової частин бюджету, скорочення низки необгрунтованих пільг, погашення заборгованості місцевих бюджетів за спожиті енергоресурси. Проте було висловлено категоричну незгоду з тим, щоб встановити розмір усіх фінансових ресурсів, які спрямовуються для формування місцевих бюджетів, у 29 відсотків від обсягів консолідованого бюджету України. Це майже на 10 відсотків менше від минулорічних пропорцій.

Національна рада Спілки лідерів місцевих та регіональних влад і правління Асоціації міст України запропонували Кабміну встановити розмір фінансових ресурсів місцевих бюджетів не менш як у 40 відсотків.

Це узгоджене рішення направлено урядові. Міські голови та керівники регіонів закликали народних депутатів наполягати саме на такій пропорції під час обговорення проекту держбюджету.

«Зелені» проти Зайця

Указ Президента про призначення рухівця Івана Зайця міністром екології і природних ресурсів призвів до «чорного» протесту в стані «зелених». Голова політради ПЗУ Сергій Курикін заявив про можливість «самовідсторонення» їхньої фракції від участі в парламентській більшості. За його словами, ряд обласних організацій уже порушив перед керівництвом партії питання про доцільність подальшого перебування «зелених» у дружніх лавах «більшовиків». ПЗУ розраховувала: портфель міністра екології має законно належати членові їхньої партії.

Очевидно, у порушенні аналогічного питання обласні організації УНР виявилися спритніші. Адже минулого тижня костенківці погрожували розлученням з більшістю, а через кілька днів з'явився указ про призначення на вакантну посаду І. Зайця. Нездійсненна мрія «зелених» — один з прикладів «компромісного рішеня про пакетне голосування на виборах нового керівництва і голів комітетів ВР».

Найкращі ліки — карантин

Міністерством охорони здоров'я України зареєстровано 5 смертей від ускладнень після захворювання на грип. Померли 9-річна дівчинка у Тернопільській області, 19-річна студентка з Дніпропетровська, 15-річний підліток з Одеси, 38-річна жінка зі Львова й 40-річний чоловік з Вінниці.

Епідемія грипу охопила 14 регіонів України. У країні перехворіли майже 950 тис. чоловік. Міністерство охорони здоров'я прогнозує, що кількість хворих зросте до 4—4,5 млн. осіб, повідомляє «Інтерфакс-Україна».

Послужили державі — відпочиньте

Головне управління організаційно-кадрової роботи і взаємодії з регіонами адміністрації Президента України пропонує керівникам центральних і місцевих органів виконавчої влади вжити заходів щодо скорочення на державній службі пенсіонерів і поповнення її кадрами «нової генерації».

У документі, зокрема, відзначається, що за станом на 1 січня минулого року на державній службі в Україні було понад 5 тис. пенсіонерів. При цьому зауважено, що вище категорія держслужбовців, то більше серед них питома вага пенсіонерів.

Парламентська хроніка

Голодовка. Сесійний зал не залишатимуть

(Початок на 1-й стор.).

Олександр Ткаченко сказав, що після референдуму 16 квітня народні депутати напевне залишать цей зал, але «залишать не осоромленими, і виборці скажуть їм спасибі за те, що відстояли демократію».

Керівники фракцій соціалістів — Олександр Мороз, селян — Сергій Довгань, прогресивних соціалістів — Наталя Вітренко та інші народні депутати у своїх виступах і заявах наголошували на неконституційності дії парламентської більшості, закликали її до продовження роботи Верховної Ради в сесійному залі та висунули вимоги про звернення до Конституційного Суду.

Рішень голосуванням з порушуваних питань не приймали. Депутати обговорили частину порядку денного про висвітлення роботи сесії та створення тимчасової спеціальної слідчої комісії (стосовно дезорганізації роботи Верховної Ради та апарату — ініціатива чотирьох фракцій).

Фракція ПСПУ оголосила голодовку і прийняла рішення сесійний зал не залишати доти, доки всі народні депутати не займуть свої робочі місця у парламенті. Після перерви і наради керівників фракцій вирішено підтримати цю акцію всіма депутатами меншості. Наступне засідання вирішено розпочати 2 лютого о 10-й годині ранку.

Анатолій КАРАСЕНКО.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Думки з приводу

Загроза парламентаризму

Сергій ДОВГАНЬ, лідер Селянської партії України:

— Навіч — криза і не лише парламентська. Чи є прийнятний вихід з неї? Так. Це — діяти у правовому полі, визначеному Конституцією України. У будь-якому іншому варіанті криза може «розродитися» розгоном парламенту.

Іван ЧИЖ, член керівництва Соціалістичної партії України:

— Народ повинен чітко усвідомлювати, що парламентська криза, спровокована ззовні і слухняно, але юридично незграбно зрежисована певними політичними силами зсередини. Парламент може діяти лише як єдиний організм.

Наталя ВІТРЕНКО, лідер ПСПУ:

— Ситуацією в державі не керує ні Президент, ні уряд, ні парламент. Звідси — поглиблення негативних явищ до розмірів національної катастрофи. Чи бачиться вихід з наявної глобальної скрути? На мою думку, єдиний спосіб вирішити її мирним шляхом, це — проведення дострокових виборів: парламенту, Президента, регіональних представницьких органів.

Нинішня парламентська криза є відчайдушною спробою Президента якось втримати ситуацію в державі. Для цього йому потрібен слухняний парламент, який би безоглядно підтримав усе, що йому звелять.

Іван ДМИТРЕНКО.

Не ревізуватимуть

Заступник Голови Верховної Ради Віктор Медведчук провів заключну прес-конференцію перед відкриттям п'ятої сесії парламенту.

Він сказав, що п'ята сесія розпочне свою роботу о 10-й годині в Українському домі. Місця підготовлено для всіх 445 народних депутатів, і всі одержали персональні запрошення. Забезпечено належний рівень для роботи журналістів. Крім того, пряма трансляція засідання сесії передаватиметься до прес-центру на монітори.

Віктор Медведчук поінформував, що після затвердження процедурних питань роботи сесії народні депутати оберуть керівників Верховної Ради. Такий пакет узгоджено. Політичний протокол підписали 11 керівників фракцій, об'єднання «Яблуко» і незалежні.

Було повідомлено, що такої ж згоди депутатська більшість дійшла щодо обрання голів комітетів Верховної Ради. Комітетів пропонується утворити 23. Деякі з них одержать нові назви, наприклад, Комітету Верховної Ради з правової реформи пропонується віднині дати назву Комітет з правової політики.

Анатолій КАРАСЬ.

Працювати так, щоб вручали квіти

Ранкове і денне засідання 1 лютого

(Початок на 1-й стор.).

Перед цим у залі виникла дискусія: чи справді неможливо проводити сесію на Грушевського, 5? Народний депутат Сергій Головатий, узявши слово від імені п`яти депутатів, які зареєструвалися, але не брали участі в голосуванні, повідомив, що в понеділок Олександр Ткаченко написав звернення до депутатів про складення з себе повноважень головуючого і запросив усіх народних обранців перейти до сесійного залу парламенту. На це головуючий В. Медведчук відповів, що О. Ткаченко не міг писати таку заяву, бо 21 січня рішенням парламенту його відкликано з посади Голови Верховної Ради.

Першого дня роботи п'ятої сесії відбулися вибори нового керівництва парламенту: голови, його першого заступника і заступника, керівника апарату Верховної Ради та голів парламентських комітетів.

За протоколом тимчасової лічильної комісії, який оголосив її голова Володимир Заєць, на час голосування зареєструвалися 259 народних депутатів. За обрання Головою Верховної Ради України Івана Плюща, першим заступником — Віктора Медведчука і заступником — Степана Гавриша проголосували 255 депутатів, «проти» — 0, «утримався» — 1. За «пакет» керівників 23 парламентських комітетів — «за» — 241, «проти» — 1 , «утрималось» — 15. Керівником апарату Верховної Ради обрано В'ячеслава Коваля. Координатор парламентської більшості Леонід Кравчук привітав новообране керівництво парламенту і побажав усьому депутатському корпусу «працювати до 2002 року так, щоб вручали квіти».

За пропозицією депутата О. Лавриновича, сесія прийняла закон про новий порядок обчислення скликань Верховної Ради, який розпочато з ВР УРСР 12-го скликання. Відтак нинішня Верховна Рада є парламентом третього скликання (235 — «за»). Згідно із затвердженою зміною до Кодексу законів про працю 7 і 8 листопада скасовано як святкові дні (236 — «за»).

До кінця тижня депутати працюватимуть у комітетах і фракціях, а наступне пленарне засідання відбудеться наступного вівторка і, як сподівається більшість, уже в рідних парламентських стінах.

Юліана ШЕВЧУК.
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Думки з приводу

Розкол не потрібний

Олексій КУЧЕРЕНКО, депутатська група «Відродження регіонів»:

— Головна проблема — в пошуку компромісу між більшістю і меншістю. Адже попри те, що наші рішення законні і легітимні, все одно залишається певний осадок, бо значна частина депутатського корпусу проводить сьогодні нібито альтернативне засідання.

Цей розкол не потрібний ані парламенту, ані Україні, ані нашому народові.

Павло МОВЧАН, фракція Українського Народного руху:

— Сьогодні — історичний день, який визначає долю України. Я сподіваюся, що можемо сьогодні уникнути багатьох проблем. Зокрема, розвалу України, який заплановано невідомо ким, і втілюється в життя за допомогою референдуму.

Олександр ЖИР, фракція «Реформи-Конгрес»:

— Вважаю, головне завдання виконано. Сьогодні вдалося обрати керівництво Верховної Ради. Після чого засідання мають відбуватися за адресою: Грушевського, 5. Щодо законності і легітимності нашого засідання, то вердикт може винести тільки Конституційний Суд.

Сергій ГОЛОВАТИЙ, позафракційний:

— Парламент розколотий штучно. Комусь із більшості дають портфель, комусь підкидають ідею демонтажу серпів і молотів на фасаді будівлі Верховної Ради. Комусь обіцяють, що не розпустять парламент. Щоб виправдати політичні цілі — встановити авторитарний режим — розкололи парламент, щоб його знищити як інститут демократії.

Володимир ВОЛИНСЬКИЙ.

Секретарю Ради національної безпеки і оборони п. Марчуку Є. К.

Шановний Євгене Кириловичу!

Заслухавши 31 січня ц. р. інформацію Прем'єр-міністра України Ющенка В. А. та оцінивши глибше ситуацію навколо діяльності СП (спільних підприємств), ми знімаємо свої підписи під зверненням групи народних депутатів у судові інстанції.

О. БАНДУРКА, С. КІВАЛОВ, Л. КРАВЧУК, С. ГАВРИШ.

Україна: поступ у XXI століття

Проект

Стратегія економічної та соціальної політики на 2000-2004 рр.

Послання Президента України до Верховної Ради України 2000 рік

ВСТУП

Відходить в історію XX століття. Його останнє десятиріччя принесло українському народові воістину доленосні здобутки. Саме впродовж цього десятиріччя Україна виборола свою незалежність і утвердила себе високоавторитетною державою у світовому співтоваристві. Багато було таких, хто мало вірив у наше майбутнє, хто пророкував нам неодмінну поразку. Однак сьогодні вже ясно всім: головне і визначальне випробування ми витримали. Незважаючи на всі складнощі, які існують і сьогодні, ми вистояли. Державна незалежність України, яка впродовж століть виборювалася українським народом на чолі з його авангардом — українським національним рухом, є сьогодні реальністю.

У штормових умовах перехідного періоду Україна не лише вижила як самостійна держава, а й зробила впевнені кроки шляхом системного оновлення всіх сфер суспільного життя, його демократизації, прилучення до надбань сучасного цивілізаційного розвитку, європейських цінностей.

Започатковано нову модель політичного устрою України, покінчено з однопартійною системою та ідеологічним монополізмом. Важливо, що цей процес здійснювався легітимним шляхом, без силових сутичок та небезпечних конфліктів, без крові та людських жертв.

Закладено фундамент сучасного державного устрою на принципах розподілу влади, відбулося становлення парламентаризму і виконавчої вертикалі, незалежної судової системи та системи місцевого самоврядування.

Утверджуються основи громадянського суспільства. З перших днів свого існування як незалежна держава Україна невпинно рухається саме в цьому напрямі. Підтвердженням тому є прийняття у червні 1996 р. нової, демократичної за змістом, Конституції України, утворення Конституційного Суду, Вищої ради юстиції, прийняття Конституції Автономної Республіки Крим.

Українська культура стала основою національного духовного поступу. Забезпечено вільний розвиток усіх національно-культурних і релігійних об'єднань. Українська мова утверджується як державна з одночасним створенням умов для вільного розвитку російської та інших мов.

Україна утвердила себе повноправним суб'єктом європейського та світового співтовариства, здобула міжнародні гарантії безпеки, уклала договори про дружбу і співробітництво з усіма сусідніми країнами, стала важливим фактором стабільності на європейському континенті.

Ми показали світові приклад ядерного роззброєння, добровільно відмовившись від третього у світі за потужністю ядерного арсеналу. Свою стабільність, передбачуваність і прагнення розвивати добросусідські відносини Україна засвідчила, уклавши Угоду про партнерство і співробітництво з Європейським Союзом, Договір про дружбу, співробітництво і партнерство з Російською Федерацією, Хартію про особливе партнерство з НАТО та ряд інших, не менш значущих міжнародних договорів та угод.

Попри всі складнощі глибокі перетворення відбуваються і в економіці. Забезпечено остаточний злам збанкрутілої, відірваної від світового соціального та науково-технічного прогресу адміністративно-командної системи господарювання. Чітко визначено курс на формування сучасної ринкової економіки. Особливої виразності ці процеси набули з жовтня 1994 р., після проголошення в Україні курсу радикальних економічних реформ.

Важливим чинником успішного просування шляхом глибинних системних перетворень є розширення соціальної бази реформ. Особливо обнадійливе те, що соціальна база реформ поєднує в собі найбільш активні верстви населення, зокрема молодь. Це переконливо довели президентські вибори 1999 року. Вони продемонстрували наявність у суспільстві достатньо вагомих соціально-політичних передумов суттєвого поглиблення курсу ринкових реформ, відчутного їх прискорення.

У суспільній свідомості формуються стійкі переконання, що лише через радикалізацію системних перетворень можна забезпечити прогресивний розвиток держави, успішне вирішення проблем соціального і економічного розвитку, підвищити добробут та забезпечити гідне життя кожній людині.

Все це дає підстави для утвердження такого необхідного сьогодні в суспільстві соціального оптимізму, впевненості людей у завтрашньому дні, їх віри в те, що обраний у 1991 р. Україною шлях, яким вона входить у XXI століття, є єдино правильним. Завдання Президента України, Верховної Ради та уряду, органів виконавчої влади на місцях, місцевого самоврядування — реалізувати ці надії та сподівання народу. Для цього треба закріпити і розвинути розпочаті системні перетворення, сміливо і впевнено рухатися вперед, максимально використовуючи при цьому власний досвід, набутий в ході реформ.

Розроблена на основі передвиборної програми Президента України стратегія перетворень на наступні п'ять років (2000-2004 рр.) визначається цим Посланням. Передбачається, що її положення (фактично вони дістали підтримку майже 16 млн. виборців, які віддали голоси на підтримку Президента України) ляжуть в основу Програми діяльності Кабінету Міністрів України на 2000—2004 рр. Водночас вони можуть розглядатися і як базові принципи формування у Верховній Раді (на основі широкої прогресивної коаліції) політично відповідальної парламентської більшості та уряду народної довіри.

Новизна запропонованої стратегії полягає у такому. На відміну від положень Послання Президента України «Шляхом радикальних економічних реформ» (1994 р.), які визначали загальну логіку вирішення завдань стартового етапу економічних реформ, а також механізми подолання глибокої кризи української економіки, запропонована стратегія соціального та економічного розвитку на 2000—2004 рр. обґрунтовує складніші та відповідальніші завдання. Її стрижнева позиція — визначення шляхів виведення української економіки на траєкторію сталого розвитку, тісного поєднання політики структурних змін та економічного зростання з активною і сильною соціальною політикою держави.

І. Основні підсумки економічних та соціальних перетворень *1994-1999 рр.*

Період 1994-1999 рр., незважаючи на суперечливість оцінок його результатів, залишить помітний слід у реалізації стратегії економічних та соціальних перетворень, наближенні України до сучасних надбань світового розвитку. Звичайно, на цьому шляху було припущено багато помилок та недоліків. Однак безпрецедентність здійснюваних перетворень, пов'язаних не лише з докорінною зміною соціально-економічних відносин, а й з формуванням принципово нової економічної системи, дає підставу говорити про здійснене з необхідним розумінням та повагою.

1. У 1999 р. вперше за останнє десятиріччя чітко виявили себе ознаки економічної стабілізації. В основному подолано падіння ВВП. Обсяг промислового виробництва зріс на 4,3%. Принципове значення у цьому мають випереджаючі темпи зростання (+7,2%) виробництва товарів народного споживання, в т. ч. непродовольчих товарів (+10,2%). Зростання випуску промислової продукції зафіксовано у 21 регіоні. Капіталовкладення в основні фонди збільшилися на 2,9%. На 7,5% зросли обсяги житлового будівництва. Намітилася позитивна тенденція скорочення дефіциту Державного бюджету України (з 6,7% від ВВП — у 1997 р. до 1,1% — у 1999 р.). В передбачуваних межах утримувався рівень інфляції (119,2%).

Стабілізаційні процеси мають об'єктивні передумови. Таким передумовами на макрорівні є:

— подолання штучно сформованої впродовж 1996—1997 рр. надмірної ревальвації валютного курсу гривні;

— демонтаж фінансової піраміди. Це дозволило частково спрямувати грошові потоки у реальний сектор економіки;

— зростання рівня монетизації економіки при утриманні відносно низького рівня інфляції;

— збільшення доходів населення, в т. ч. за рахунок часткового погашення заборгованості з заробітної плати, пенсій та розширення у зв'язку з цим масштабів платоспроможного попиту ринку;

— поліпшення умов зовнішньоекономічної діяльності.

На мікрорівні позитивний вплив на стабілізацію справляють реструктуризація підприємств, їх адаптація до умов ринкової кон'юнктури. Практично у всіх галузях промисловості сформувалися «точки зростання». Це підприємства, що виробляють потрібну ринкові конкурентоспроможну продукцію. Приклад тому — харчова та деревообробна промисловість, де обсяги виробництва за минулий рік зросли відповідно на 7,8% і 23,6%. Такі ж «точки зростання» сформувалися і в окремих галузях машинобудування, в т. ч. й тих, що пов'язані з виробництвом високотехнологічної продукції. Водночас активізувалася діяльність суб'єктів малого підприємництва.

2. З 1994 по 1999 р. в економіці сталися також глибокі якісні зміни. Сформовано основні атрибути національної економіки: грошову, фінансову, платіжну, податкову, митну, банківську та інші системи, що у своїй сукупності визначають економічну інфраструктуру нашої держави. Вагомим здобутком стало проведення у 1996 р. грошової реформи, забезпечення відносної валютної стабілізації. У людей сформувалася повага до національної грошової одиниці. Це надзвичайно вагомий чинник не лише утвердження нових економічних відносин, а й зміцнення державності України.

Знайшло своє вирішення й інше, визначальне за своєю суттю завдання трансформаційного періоду: сформовано базові засади багатоукладної економіки.

Відбувся перелом у реформуванні відносин власності. Йде активний і незворотний процес утвердження механізмів приватної власності, розширення корпоративного та приватного секторів економіки. За станом на 1 жовтня 1999 р. форму власності змінили 65,3 тис. підприємств та організацій, зокрема з 1994 по 1999 рр. — 61,7 тис. Нині понад 70 % загального обсягу промислової продукції виробляється на недержавних підприємствах.

Реалізуються завдання земельної реформи. Утверджується реальний власник землі. Майже 6,1 млн. громадян отримали земельні паї, обсяг яких становить близько половини земельних угідь України. В основному завершено приватизацію присадибних ділянок, їх власниками стали близько 10 млн. громадян. Отже, можна стверджувати: зроблено перший вагомий крок у реалізації кінцевої мети земельної реформи — безоплатної передачі землі у власність тим, хто на ній працює, формування платних орендних відносин і ринку землі.

Здійснено відчутні заходи щодо лібералізації господарських зв'язків. У 1994 р. 70% цін регулювалися державою. Дотації на комунальні послуги складали 95% від їх вартості, на хліб — 60%. У країні існувало два валютні курси — офіційно регульований та ринковий. Дефіцит бюджету автоматично покривався емісією Національного банку. Ці рудименти адміністративної економіки відходять у минуле. В Україні утверджено ринковий механізм ціноутворення, здійснено непростий перехід до світових цін, запроваджено ліберальний режим зовнішньої торгівлі. Вирішення цих завдань забезпечило подолання хронічної дефіцитності національної економіки, товарну насиченість ринку. Адміністративній економіці таке було не під силу. Понад 70 років ми жили в умовах гострого товарного дефіциту.

В економіці утверджено основи ринкової інфраструктури. На кінець 1999 р. в Україні зареєстровано 203 комерційні банки, 1330 інвестиційних компаній та фондів, 2250 аудиторських фірм, 290 страхових компаній, 340 бірж, 390 кредитних спілок. Відбулося становлення фондового, товарного, грошового та валютного ринків. Завершено формування дворівневої банківської системи. Поступово опановуються складні механізми ринку державних цінних паперів.

Однією з найбільш прогресуючих в українській економіці виявилася сфера зовнішньоекономічної діяльності: з 1993 по 1999 р. частка експорту товарів та послуг в структурі ВВП зросла з 26 до 42%. Експорт зростав значною мірою за рахунок вивезення товарів та послуг у країни далекого зарубіжжя. Їх частка у 1999 р. становила 64%. З 1996 р. Україна забезпечує в зовнішньоторговельному обороті позитивне сальдо. Із 484 млн. дол. у 1994 р. до 3122 млн. дол. у 1999 р. зросли прямі іноземні інвестиції.

Наведені показники є свідченням того, що в Україні на практиці реалізується модель відкритої конкурентної економіки, утвердження якої було одним із ключових завдань економічних перетворень, визначених у жовтні 1994 р.

За всіх складнощів трансформаційних процесів позитивні зрушення здійснюються і в сфері соціальних відносин, зокрема у соціальній структурі суспільства. Відбувається інтенсивний процес формування прошарку підприємців, який відіграє дедалі відчутнішу роль у всіх сферах суспільного життя: економіці, політиці, гуманітарному розвитку держави. Утверджується широкий прошарок власників акцій, нерухомості, земельних ділянок тощо. Нині майже 15 млн. осіб є акціонерами та власниками земельних паїв. З виходом економіки з кризи їх позиції в розподілі прибутків, забезпеченні реального впливу на управлінські процеси будуть зміцнюватися.

Дедалі більшою мірою утверджуються економічна свобода, можливості вільного вибору сфери господарської діяльності, самоствердження та реалізації особистості. На цій основі змінюється суспільна психологія. Люди усвідомили необхідність «рахувати гроші» і починають розуміти, що їх економічний стан залежить у першу чергу від них самих. Повернення до радянських часів для багатьох співвітчизників здається неможливим, катастрофічним. Особливо це стосується найбільш дієздатної частини населення, молоді, людей, що отримали у своє розпорядження власність. Саме цей соціальний прошарок і стає нині основним гарантом подальшого поглиблення реформ, курсу ринкових перетворень, яким Україна іде у нове тисячоліття.

3. Водночас позитивний вплив реформ на стан національної економіки досі недостатній. В економіці ще не накопичено необхідного потенціалу економічного зростання. Не забезпечено зміцнення фінансової системи держави — перш за все фінансів підприємств і організацій, підвищення загальної конкурентоспроможності, структурного оновлення економіки. У критичному стані перебуває аграрний сектор. Понад 85% КСП є збитковими. Низька рентабельність промисловості та інших галузей економіки. На 42% знизилася продуктивність праці, в т. ч. у промисловості — на 21%, сільськогосподарських підприємств — більш як у 2 рази. Критичною є ситуація з формуванням обігових коштів підприємств і організацій. Посилюється незбалансованість відтворювальних пропорцій, зростають цінові та структурні диспропорції. Відсутні ознаки подолання платіжної кризи. Можливості економічного зростання стримуються недосконалістю бюджетних відносин та потребами використання значної частини фінансових ресурсів на обслуговування зовнішнього боргу.

Небезпечними стають структурні деформації, які були притаманні українській економіці ще за часів адміністративно-командної системи. За роки реформ ця ситуація не лише не поліпшилася, а й значною мірою ускладнилася. У 1999 р. тривала тенденція до скорочення питомої ваги галузей, що виробляють продукцію інвестиційного комплексу (машинобудування та будівельні матеріали). Минулого року частка машинобудування у структурі промислового виробництва склала 13,8% проти 30,7% у 1990 р. За цей же час майже у 8 разів скоротилася питома вага легкої промисловості. Водночас продовжує зростати частка найбільш енергоємних та екологічно шкідливих галузей (паливно-енергетичної, металургійної, хімічної). У 1999 р. вона досягла 59% проти 26,5% у 1990 р.

Тривалий спад виробництва унеможливлював досягнення відчутних зрушень у соціальній політиці. З 1994 по 1999 р. знижувався життєвий рівень людей. Надмірна диференціація доходів населення, штучне заниження вартості робочої сили (як і низький рівень соціальних витрат) переросли в один із головних чинників, які стримують розширення внутрішнього ринку, технологічне оновлення виробництва.

Невирішеність соціальних питань та зубожіння значної частини населення, великі суми заборгованості з виплат заробітної плати та пенсій, вимушені простої значної частки виробництва й відповідно приховане та зареєстроване безробіття, стагнація медицини, сфери послуг, освіти, науки та культури, високий рівень корупції та злочинності — все це реальності нашого сьогодення, які однозначно доводять: економічна ситуація в країні лишається складною. Немає гарантій, що фаза відносної макроекономічної стабілізації обов'язково переросте в економічне зростання. Нестійкість стабілізаційних процесів, загострення у фінансовій сфері можуть призвести до нового витка економічної кризи.

Значні економічні та соціальні втрати реформ пояснюються трьома групами чинників.

Перша група — надзвичайно складні стартові умови. Лише у 1994 р. падіння ВВП склало 23%, промислового виробництва — 28, сільського господарства — 17%. Давалися взнаки наслідки рекордної за світовими стандартами інфляції (1993 р. — 10200%). У жовтні 1994 р. дефіцит державного бюджету досяг майже 18% ВВП.

На той час значна частина постсоціалістичних країн подолала кризові процеси. У 1994 р. приріст ВВП у Польщі, Угорщині, Словенії, Чехії, Словаччині, Румунії склав від 2,6 до 5,5%. Удвічі меншими, ніж в Україні, були темпи падіння виробництва в Росії. Як підсумок, з повною мірою достовірності можна твердити: у 1994 р. економічна ситуація в Україні була чи не найскладнішою з усіх постсоціалістичних країн — за винятком тих, де точилися міжнаціональні конфлікти.

Друга група чинників концентрується у сфері політичних відносин. Недоліки у здійсненні реформ, їх недостатня ефективність пояснюються значним загостренням (впродовж всього періоду, що розглядається) протистоянь між виконавчою та законодавчою гілками влади, деструктивними діями опозиційних сил, спрямованих на те, щоб будь-якою ціною дискредитувати курс ринкових перетворень, підірвати віру народу в його історичну перспективу. Виявом цього стали постійні намагання опозиції зірвати процес створення розгорнутої законодавчої бази ринкових перетворень. Внаслідок цього і досі немає приведеного у відповідність з вимогами Конституції України земельного, житлового, трудового законодавства, не прийнято нових кодексів — Цивільного, Господарського, Податкового тощо. Недостатнім чином законодавчо захищені відносини власності.

Потребує поліпшення і якість законодавчого процесу. По суті в жодній із сфер економічної діяльності поки що не маємо логічно завершеного системного законодавчого забезпечення. Підривають ділову активність постійні зміни чинного законодавства. Особливо руйнівним для економіки стало прийняття законів, що не враховують реальної соціально-економічної ситуації, вступають у конфлікт з Конституцією України, бюджетом, іншими, раніше прий-

(Продовження на 4—10-й стор.).

«Голос України», 2 лютого 2000 року. № 19 (2266)

Україна: поступ у XXI століття

(Початок на 3-й стор.).

нятими законами. Не випадково у 1998—1999 рр. Президент України був вимушений застосувати право вето до 117 законодавчих актів.

Найболючішими для економіки виявилися відомі колізії бюджетного процесу. Замість пошуку шляхів ліквідації численних (в значній своїй частині — економічно необгрунтованих) пільг, зниження видаткової частини бюджету увага уряду та парламентаріїв весь час концентрувалася на протилежному — збільшенні непосильних бюджетних асигнувань. Як наслідок, виявилася нереалізованою основна вимога економічного курсу 1994 р. стосовно істотного зниження податкового тиску на вітчизняного товаровиробника, створення ефективної, стимулюючої виробництво податкової системи.

Аналогічним чином блокувалися і процеси приватизації, дерегуляції господарської діяльності та демонополізації економіки, проведення земельної реформи, зокрема становлення в Україні ефективного державно регульованого ринку землі.

Третя група чинників пов'язана з недостатньою послідовністю у здійсненні реформ, рядом помилок та прорахунків, сутність багатьох з яких стає зрозумілою лише з позицій сьогодення. Мається на увазі таке:

— за роки реформ не вдалося сформувати дієздатну систему державного управління ринковими перетвореннями, докорінно змінити стиль, методи та традиції, успадковані від адміністративної системи. В результаті утворилася глибока суперечність між новими (значною мірою ринковими) відносинами і діючою системою управління. Зазначена суперечність виступає чи не найсерйознішим гальмом соціально-економічного прогресу. Відповідно на нинішньому етапі пріоритетом номер один державної політики стає проведення глибокоструктурованої, адекватної новим реаліям економічних та політичних відносин, адміністративної реформи;

— дається взнаки і незавершеність судової реформи. За роки незалежності не вдалося прийняти такі важливі законодавчі акти, як Кримінальний кодекс, закон про судоустрій (який би відповідав Конституції України, міжнародним нормам права), інші законодавчі акти, що стосуються судочинства. Через це становлення судової системи як однієї з ефективних гілок влади нового типу здійснюється в країні занадто повільно. У цій сфері формується безпрецедентний інституціональний вакуум, який потрібно якнайшвидше ліквідувати;

— неефективним та логічно незавершеним виявився процес приватизації. Її здійснення не забезпечило формування відповідального господаря, який був би зацікавлений в інвестиційній діяльності, прискореному оновленні виробництва, його реальному оздоровленні. Не досягнуто оптимальної глибини приватизаційного процесу. Як наслідок, у ході реформування економіки не вдалося забезпечити глибокої структуризації відносин власності, запровадити повноцінні правові та організаційні механізми реалізації переваг приватної власності, всебічного зміцнення позицій національного капіталу.

Поширилася неформальна приватизація з появою псевдовласників — осіб, які не мають юридичних прав власності, але фактично володіють колишніми колгоспами, підприємствами та організаціями, використовують їхні майно та доходи задля власного збагачення. Механізмами такого збагачення стали бартеризація обміну, система неплатежів та невиплат заробітної плати, тінізація господарських зв'язків. Значний прошарок псевдовласників перетворився у найконсервативнішу силу суспільства, яка, користуючись політичною підтримкою лівої опозиції, блокує подальшу приватизацію, поглиблення реформ;

— належним чином не вдалося зміцнити банківську систему, на яку програмою 1994 р. покладалася функція «локомотива реформ». Значна частина українських банків не здатна забезпечити необхідне накопичення кредитних ресурсів, обслуговувати інвестиційний процес, стати активним суб'єктом капіталотворення. Агрегований банківський капітал України становить всього 4,9% від ВВП, тоді як в країнах з перехідною економікою Центральної та Східної Європи — в середньому 40%, країнах ОЕСР — понад 80%. Якщо у Польщі банківські депозити на душу населення становили на кінець 1999 р. 1300 дол., то в Україні — трохи більше 50 дол. Ситуація ускладнюється тим, що переважна більшість комерційних банків відокремлена від реальної економіки, функціонує головним чином за рахунок спекулятивних операцій на валютному ринку і не обслуговує потреби економічного зростання.

Ще більше нерозв'язаних проблем в іншій ключовій сфері реформування економіки — фондовому ринку;

— недостатньо гнучкою виявилася грошово-кредитна політика, повільно реформується фінансова сфера. Недосконалість бюджетної системи, існування надскладної (суто фіскальної за своїм змістом) податкової системи, хронічна дефіцитність державних фінансів та ручний спосіб їх розподілу, неконкурентне розміщення держзамовлення, постійне невиконання державою своїх фінансових зобов'язань, з одного боку, та наявність численних пільг, з іншого, у своїй сукупності віддзеркалюють не лише глибоку деформованість фінансової системи, а й її економічну неефективність;

— слабким місцем у розвитку реформ виявився недостатній розвиток малого та середнього бізнесу. Його частка у створенні валового внутрішнього продукту лишається надзвичайно низькою;

— за умов відсутності необхідної законодавчої бази та розгалуженої інфраструктури, збереження антиринкової ментальності у значної частини населення становлення ринкових структур супроводжувалося глибокими деформаційними процесами, утвердженням елементів так званої віртуальної економіки. Йдеться про високий рівень тінізації української економіки, її корумпованості та економічної злочинності, зростання з року в рік обсягів позабанківського грошового обігу, значної частки основного антиподу ринкових відносин — бартеризації господарських зв'язків, а також інших негативних явищ;

— впродовж усіх років незалежності в Україні не вдавалося сформувати дієздатне ядро управлінської еліти, висококваліфікованих менеджерів. Наявна система підготовки та перепідготовки кадрів, особливо державної служби, ще далека від вимог сьогодення. Як наслідок, кадровий потенціал ринкових перетворень лишається вкрай обмеженим. Саме цим пояснюються помилки у кадровій політиці, перманентні зміни у вищих ешелонах влади. Особливо позначаються слабкість середньої ланки управління, недостатній менеджмент не лише на державних підприємствах, а й у багатьох підприємницьких структурах;

— розвиток реформ стримувала недостатня робота над формуванням принципово нової, адаптованої до ринкової економіки соціальної інфраструктури, зокрема зволікання з проведенням реформи системи пенсійного забезпечення та житлово-комунальної сфери. Особливо небезпечним є зростання диференціації доходів населення, яка в кілька разів перевищує відповідні показники в країнах Заходу і виключає (при збереженні існуючого стану) можливості посилення соціальної та політичної стабільності суспільства у найближчій перспективі.

Ці та інші явища не можуть недооцінюватися. Вони не лише спотворюють економічну систему, дискредитують політику реформ, а й обмежують можливості формування в Україні сприятливого інвестиційного клімату, стримують вирішення визначального завдання ринкових перетворень — утворення самодостатніх механізмів економічного саморозвитку та самозростання.

II. Стратегічні пріоритети *2000 — 2004 рр.*

Будь-якому суспільству властиві базові цінності, які при визначенні шляхів соціально-економічного і політичного розвитку не можуть бути предметом компромісів чи політичних торгів.

Найважливіші з таких цінностей — це державність та національна безпека України. Майбутні покоління з розумінням поставляться до життєвих негараздів перехідного періоду, наших помилок та прорахунків, до складнощів та нерозв'язаних проблем. Але вони ніколи не вибачать нам, якщо ми при визначенні базових підвалин входження суспільства у XXI століття, економічної та соціальної політики на наступні п'ять років поступимося основами національної безпеки та суверенітету держави, поставимо під загрозу її незалежність.

Базовою основою нашого дальшого розвитку є і європейський вибір, відданість України загальнолюдським цінностям, ідеалам свободи та гарантованої демократії. Український народ вистраждав своє суверенне право долучитися до цих цінностей.

Водночас маємо усвідомити, що найвищою цінністю сучасного цивілізаційного прогресу є людина, її права та свободи. Це:

— право на життя, повагу до гідності людини;

— право на вільний розвиток особистості, на її свободу та недоторканність;

— право на вільний вибір місця проживання та недоторканність житла;

— право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань;

— право на свободу світогляду і віросповідання;

— право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації, на участь у професійних спілках;

— право на отримання та поширення інформації, участь в управлінні державою;

— право обирати та бути обраним;

— право на підприємництво, приватну власність, включаючи і власність на землю;

— право володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної та творчої діяльності;

— право на свободу праці, повну та своєчасну винагороду за неї, на вибір професії та роду заняття, на освіту, охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування;

— право на соціальний захист.

Свободи і права людини є невідчужуваними та непорушними. Вони належать людині від народження. Водночас вони передбачають і її відповідальність перед собою, своєю сім'єю та суспільством. Відповідальність людини і громадянина є необхідною умовою та гарантією розвитку як окремої особистості, так і суспільства в цілому.

Зазначені права та свободи людини гарантуються Конституцією України, нормами міжнародного права. Звідси очевидне: наша прихильність до європейського вибору та відданість загальнолюдським цінностям можуть бути реалізовані лише на основі послідовного утвердження демократичних засад розвитку суспільства, прав та свобод людини у всіх їх виявах.

Це в свою чергу обумовлює об'єктивну необхідність внесення суттєвих уточнень у політику системних перетворень. Йдеться про істотне посилення соціальної спрямованості курсу ринкових реформ, перетворення соціального чинника у важливий інструмент прискореного економічного зростання, підвищення дієвості влади, досягнення у суспільстві взаєморозуміння та злагоди.

Потрібно усвідомити: соціальна переорієнтація економічної політики — це не тактичний крок, а основна мета здійснюваних реформ. Мова йде про безпосереднє втілення в життя завдань, що визначають довгострокову стратегію соціально-економічного розвитку держави, розбудову в Україні ефективної соціально орієнтованої ринкової економіки. У попередній період за умов глибокої економічної скрути, коли криза поглинала всі фінансові ресурси суспільства, реалізація такої політики була неможливою. Нині ми дійшли межі, за якою дальше поглиблення реформ без наповнення їх соціальним змістом і активної підтримки широкими верствами населення стає нереальним. Довіра населення до політики реформ можлива лише на цій основі.

У зазначеному контексті мають розглядатися основні пріоритети стратегії економічного та соціального розвитку України на 2000—2004 рр. Визначальними серед них є такі:

По-перше. Утвердження механізмів, які мають забезпечити надійні гарантії не лише остаточної стабілізації економіки, а й утворення необхідних передумов її прискореного зростання. Після майже десятирічної економічної кризи, впродовж якої втрачено більшу частину економічного потенціалу, а рівень життя людей знизився більше ніж у 2 рази, по суті безальтернативним пріоритетом економічної політики наступного періоду, її своєрідним епіцентром має стати досягнення щорічних темпів зростання ВВП на рівні 6—7%. Лише такі темпи є достатніми для реалізації невідкладних завдань соціальної сфери, досягнення відчутних зрушень у піднесенні життєвого рівня населення і перш за все малозабезпечених громадян. Потрібно враховувати й те, що зазначені темпи зростання можуть стати реальними тільки за умови жорсткого підпорядкування цій меті основних важелів не лише промислової та аграрної політики, а й фінансової, в т. ч. податкової, грошово-кредитної, банківської, митної та регуляторної.

Мають бути задіяні й соціальні чинники економічного зростання. Не можна надалі розглядати соціальну сферу лише з точки зору споживача фінансових і матеріальних ресурсів. Соціальні чинники мають бути віднесені до домінуючих у структурі економічного зростання.

Важливою складовою прискорення темпів економічного зростання повинна стати і активна політика уряду щодо максимальної легалізації української економіки, виведення її за межі «тіньових» відносин.

По-друге. Розвиток цивілізації у XX сторіччі, її постіндустріальний вектор переконливо підтвердили, що головним чинником стійкого економічного розвитку будь-якої країни можуть бути лише зростання інтелектуального потенціалу нації та науково-технологічні інновації, застосування яких суттєво змінює обсяги та якість виробництва і споживання. У зв'язку з цим Україна може претендувати на належне місце в Європі та світі лише опанувавши найбільш складний інноваційний шлях розвитку, підвалини якого мають бути закладені вже на старті політики економічного зростання. Неприпустимість зволікання з інноваційними технологічними змінами пов'язана і з надвитратністю нашої економіки, її високою енерго- та матеріалоємністю.

Україна має вагомі об'єктивні передумови формування інноваційної стратегії довгострокового економічного розвитку. Це наявність висококваліфікованих трудових ресурсів, сучасної мережі навчальних закладів. За рівнем підготовки науково-технічних кадрів та фахівців вищої кваліфікації Україна належить до провідних держав світу.

Незважаючи на великі втрати, нам вдалося не лише зберегти, а в деяких галузях й суттєво зміцнити ядро науково-технічного та технологічного потенціалу.

Йдеться перш за все про потенціал літакобудування. У числі семи розвинених країн світу Україна має повний цикл проектування та виробництва літаків. Галузь не лише зберегла потужності та кадровий потенціал, а й змогла за два останніх роки підняти в повітря три принципово нові моделі літаків АН-70, АН-140 та АН-38, які справедливо вважаються одними з найперспективніших моделей XXI сторіччя.

Це ж можна сказати і про ракетно-космічну галузь. Нині реалізуються міжнародні програми ракетно-космічного комплексу морського базування «Морський старт» і «Глобалстар», де застосовуватимуться українські ракетоносії «Зеніт» і «Циклон». Здійснюється й ряд інших міжнародних проектів. Це дозволить міцно утвердити Україну як провідну космічну державу.

Надзвичайно широкими є можливості вітчизняних суднобудівників. Дев'ять суднобудівних заводів України спроможні виконати будь-які замовлення на будівництво сучасних суден та кораблів як цивільного, так і військового призначення, а також забезпечити весь комплекс послуг з їх ремонту.

Реалізуються проекти розвитку танкобудування. Україна входить до п'ятірки країн світу з замкнутим циклом виробництва цієї складної і високотехнологічної продукції, яка за своїми технічними характеристиками не лише не поступається передовим світовим аналогам, а й за багатьма параметрами перевищує їх.

Україна зберігає високотехнологічні конкурентоспроможні виробництва і в інших галузях машинобудування, зокрема, у приладобудуванні, виробництві енергетичного устаткування та важкому машинобудуванні, а також в окремих галузях кольорової металургії.

Достатньо високим є і науково-технічний потенціал України. Це наявність визнаних у світі власних наукових шкіл та унікальних технологій розробки нових матеріалів, біотехнології, радіоелектроніки, фізики низьких температур, ядерної фізики, електрозварювання, технологій в галузі інформатики, телекомунікацій та зв'язку, здатних забезпечити розвиток високотехнологічного виробництва на рівні найвищих світових стандартів.

Все це підтверджує обгрунтованість стратегічного вибору інноваційного шляху розвитку країни, визначає високу відповідальність держави, її політичного керівництва, Верховної Ради та уряду за його реалізацію.

Основою нового стратегічного курсу, його визначальним пріоритетом мають стати опрацювання та реалізація державної політики, спрямованої на розвиток інноваційної моделі економічного зростання, утвердження України як високотехнологічної держави. Йдеться про реалізацію стратегічної мети — входження України (вже до кінця першого десятиріччя XXI століття) до провідних технологічно розвинених країн світу. Це може стати не лише визначальною метою економічної стратегії, а й пріоритетним постулатом національної ідеї, базовою основою політичної консолідації нації.

По-третє. Не менш значущим стратегічним пріоритетом є здійснення активної аграрної політики, яка має спрямовуватися на якнайшвидше подолання кризових процесів, забезпечення необхідної адаптації підприємств АПК до умов ринкової кон'юнктури, зміцнення їх фінансового стану, утвердження в перспективі України як держави з високоефективним експортоспроможним сільським господарством. За умов загострення світової продовольчої проблеми наявність у нашій країні сприятливих природно-кліматичних умов, зокрема приблизно четвертої частини світових запасів родючих чорноземів та 27% розораної землі європейського континенту (на душу населення в Україні припадає 0,64 га розораної землі, тоді як для Європи цей показник становить лише 0,25 га), успішне вирішення завдань ефективного розвитку аграрного сектора економіки України, зростання його конкурентоспроможності набуває не лише суто національної, а й міжнародної ваги.

У зв'язку з цим предметом особливої уваги уряду мають і надалі залишатися розвиток всього комплексу галузей, пов'язаних із створенням в Україні сучасної бази матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва, пріоритетний розвиток переробної та харчової промисловості, освоєння цими галузями не лише внутрішнього, а й зовнішнього ринків, підвищення їх економічної привабливості для вітчизняних та зарубіжних інвесторів.

По-четверте. Вихід української економіки з кризи цілком природно зводить у ранг стратегічного завдання питання глибокої перебудови соціальної сфери. У цьому контексті особливо важливим пріоритетом на наступні п'ять років є подолання існуючого нині штучного заниження вартості робочої сили, а також неприпустимо низького рівня соціальних витрат. Потрібно враховувати, що саме ці чинники стримують прискорення економічних процесів, технологічне оновлення виробництва. Конкурентоспроможність багатьох підприємств реалізується не за рахунок інноваційного оновлення виробництва, а внаслідок штучного стримування розмірів платні, її невиплат. В результаті практично повністю втрачено стимулюючу функцію заробітної плати. Її вплив на розвиток виробництва, науково-технічного прогресу зведено до мінімуму.

Економіка, що базується на низькій вартості робочої сили, має й інші вади: вона не стимулює процес нагромадження, якісне відтворення людського капіталу. У цьому випадку стримується й розвиток соціальної сфери, зокрема, формування страхових фондів, ресурсів пенсійного забезпечення, що також віддаляє перехід до економічного зростання. Цим визначається необхідність активної політики випереджаючого зростання вартості робочої сили. Така політика має тісно пов'язуватися з опрацюванням та запровадженням механізмів, спрямованих

Не вдалося сформувати дієздатне ядро управлінської еліти

на підвищення продуктивності праці. Власне, траєкторія входження України у наступне сторіччя значною мірою визначатиметься тим, яким чином буде розв'язано саме цю ключову проблему економічного зростання.

III. Політика економічного зростання

Основним стратегічним завданням України на наступні 5 років є реалізація політики економічного зростання. Виділяється два етапи зазначеної політики:

I етап — (2000—2001 pp.): перед урядом ставиться завдання забезпечити зростання ВВП у 2000 р. на 2%, 2001 р. — 4%,

II етап (2002—2004 pp.): забезпечити зростання ВВП в середньому за рік на 6,5%.

Враховуючи обмеженість інвестиційних ресурсів та ситуацію з обслуговуванням зовнішнього боргу, основна увага виконавчої та законодавчої влади органів місцевого самоврядування на першому етапі має бути приділена утвердженню в економіці максимально сприятливого інвестиційного середовища шляхом:

— реалізації цілісної системи заходів, спрямованих на посилення дієздатності держави, поглиблення адміністративної реформи;

— усунення деформацій попереднього періоду у сфері економічних відносин та утвердження ефективної критичної маси ринкових перетворень;

— поглиблення макроекономічної стабілізації та інфляційної безпеки;

— уникнення дальшого нарощування державного боргу та зменшення його навантаження на видатки Державного бюджету;

— здійснення радикальних економічних, правових, організаційних та силових заходів щодо рішучого обмеження корупції та тіньової економічної діяльності;

— запровадження механізмів стимулювання внутрішнього ринку, інвестиційного процесу, активної регіональної політики.

Нова стратегія економічного та соціального розвитку держави базується на передумові, відповідно до якої утворення парламентської більшості та уряду народної довіри сприятиме швидкому та комплексному вирішенню зазначених проблем у максимально стислі строки. У кінцевому підсумку ставиться завдання здійснити впродовж двох років (2000—2001 pp.) такий обсяг перетворень, які забезпечили б формування в Україні ефективної критичної маси ринкових відносин, дальший розвиток економіки на самодостатній ринковій основі.

Успішна реалізація цього комплексу завдань передбачає завершення в основному перехідного етапу трансформації української економіки, вирішення його першочергових базових завдань. Сама постановка такого завдання перед владними структурами та суспільством в цілому має не лише економічне, а й соціально-політичне навантаження. Всі розуміють: виснажливий перехідний період, для якого суспільні катаклізми є природним явищем, не може розтягуватися до безкінечності. У зв'язку з цим завдання щодо розв'язання в основному його базових завдань може розглядатися серед визначальних національних пріоритетів наступного періоду.

Відмінність другого етапу (2002—2004 pp.) полягатиме в тому, що дальше прискорення темпів економічного зростання зможе здійснюватися на власній відтворювальній (інвестиційній) базі та переважним чином на достатній ринковій основі.

Посилення дієздатності держави. Адміністративна реформа

Політика економічного зростання може стати результативною лише за умови істотного посилення дієздатності держави, ефективного виконання нею своїх функцій. Перспективи вирішення цього завдання повинні оцінюватися:

По-перше, з позицій вирішення основного завдання системних перетворень — поглиблення ринкової трансформації економіки, утвердження необхідної для цього нормативно-правової бази, подолання деформованостей ринкових відносин попереднього періоду, завершення процесу формування в Україні ефективної ринкової інфраструктури, підготовки кадрів, здатних працювати в нових умовах, активного формування ринкового світогляду населення.

Особливо важливим є зміцнення інституту приватної власності, захист національного капіталу, стимулювання підприємництва, малого бізнесу. Держава має взяти на себе основний тягар у вирішенні цих завдань. Йдеться зрештою про сприяння становленню ефективної, конкурентоспроможної ринкової економіки, в якій підприємницький інтерес становитиме основу економічної мотивації, а підприємець, ділова людина стануть головною її рушійною силою.

По-друге, дієздатність держави має оцінюватися і з позицій її спроможності забезпечити (всіма доступними інструментами, в т. ч. і засобами регуляторної політики) створення економічних, політичних та соціальних передумов реалізації наявних (в т. ч. потенційних) конкурентних переваг української економіки.

Конкурентні переваги України мають розгалужену структуру. Йдеться про наявність достатньо високого науково-технологічного потенціалу та висококваліфікованих трудових ресурсів; значних запасів чорноземів, вигідно розміщених сільськогосподарських угідь та сприятливих природно-кліматичних умов; значні масштаби вільних виробничих площ (що дозволяє нарощувати виробництво з відносно незначними витратами); вигідне транспортно-географічне положення з розвиненою транспортною інфраструктурою.

Реалізація конкурентних переваг має виявитися у зміцненні позицій внутрішнього ринку, утвердженні інноваційної моделі розвитку української економіки та конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва.

По-третє, зміцнення дієвості держави потрібне для істотного посилення її впливу на розвиток соціальної сфери. Протиріччя, що тут нагромадилися, не лише ведуть до дискредитації ринкових перетворень, а й є потенційним фактором загрози національній безпеці.

Така ситуація стала не безпосереднім наслідком реформ, а результатом їх збочень, не досить послідовного їх проведення. Ринкова економіка за своїми принципами соціальна. Вона підпорядковує свій розвиток інтересам та потребам особистості, створює умови для реалізації її здібностей, заохочує працьовитість та ініціативу, приводить у дію стимули високопродуктивної ефективної праці. Здатність забезпечити соціальний прогрес служить критерієм зрілості ринкових відносин.

Однак на попередньому етапі розвитку української економіки реалізація названих функцій ринку виявилася практично неможливою. І справа не лише в тому, що криза поглинала всі функціональні ресурси суспільства й цим зумовлювала загальне зниження реальних доходів населення. Відсутність належних державних регуляторів, корумпованість у різних ешелонах влади призвели до надмірного майнового розшарування населення. Таке розшарування, що підриває соціальну та політичну стабільність, здійснювалося стихійно, переважно на тіньовій основі.

Держава несе відповідальність за те, що у процесі ринкових перетворень не приділялася належна увага створенню нової, адаптованої до умов ринку соціальної інфраструктури системи самозахисту населення.

Як засвідчує світова практика, деформації в соціальній сфері долаються завдяки активній соціальній політиці держави.

Існують й інші вагомі докази коректності ключової позиції нової стратегії реформ стосовно істотного підвищення дієвості держави. На попередньому етапі реформ були допущені істотні перекоси у цьому питанні. Їх слід виправити. Держава не лише повинна, а й зобов'язана активно впливати на якісну сторону трансформаційних процесів. Ідеться про здійснення політики, яка має не лише забезпечувати ринковий вектор розвитку, а й надати йому більшої соціальної спрямованості, націленої на кінцевий результат — утвердження в Україні не просто ринкової, а соціально-ринкової економіки.

Такі акценти нової економічної стратегії не є винятком із загального контексту світового розвитку. Нині відбувається переосмислення ролі і місця держави в здійсненні трансформаційних процесів. І це природно. Здатність держави не лише визначати, а й гарантувати «правила гри» для всіх суб'єктів господарської діяльності є основою інвестиційної привабливості будь-якої економіки, а відтак і головним чинником її стабільності. Тож утвердження в Україні моделі економічного зростання, заснованої на активному використанні державно-регулюючих механізмів, є однією з базових позицій нової економічної стратегії.

Один з ключових важелів посилення дієвості держави — зміцнення владних повноважень органів державного управління, здійснення у зв'язку з цим адміністративної реформи. У відповідності з її Концепцією, схваленою Указом Президента України, перший етап реформи має бути реалізований впродовж 2000—2001 pp.

Адміністративна реформа не може зводитися лише до утвердження оптимальної структури органів державного управління, зміни їх субординації та скорочення управлінського апарату (хоча і ця проблема є дуже важливою). Основна мета адміністративної реформи полягає у створенні ефективної системи державного управління, яка відповідала б стандартам демократичної правової держави з соціально орієнтованою ринковою економікою. Ця система має бути прозорою для суспільства, побудованою на наукових засадах і адекватною за витратами фінансово-економічному стану держави.

Проведення адміністративної реформи повинне спрямовуватися на рішуче викорінення бюрократизму та поглиблення демократизації всіх сфер суспільного життя, поетапне становлення в Україні основних засад громадянського суспільства, утвердження механізмів ефективної співпраці та збалансування взаємних прав і відповідальності всіх гілок влади, завершення структурної перебудови системи управління економікою, переходу до функціонального принципу її організації.

Визначальним завданням адміністративної реформи має стати утвердження механізмів, здатних гарантувати реалізацію принципу верховенства права, забезпечувати неухильне дотримання визначених Конституцією України прав та свобод людини, істотне посилення громадського контролю за діяльністю Верховної Ради та уряду, інших органів влади.

Ставиться завдання удосконалення управлінської вертикалі та структури органів виконавчої влади на місцях, розмежування і збалансування повноважень та відповідальності органів влади та місцевого самоврядування у сфері надання державних і громадських послуг.

Такою ж мірою ключовими є завдання істотного оновлення управлінської еліти. До системи управління всіх рівнів мають прийти люди нової генерації. Остаточно здолати залишки колишньої адміністративної системи (а це основне завдання наступного п'ятиріччя) нинішня бюрократія не зможе. Її конструктивний потенціал повною мірою себе вичерпав. Особливо важливо запобігти новим рецидивам непрофесіоналізму та некомпетентності при формуванні кадрового потенціалу.

Реалізація цього завдання потребує здійснення реформи державної служби. Основна її мета — вдосконалення системи відбору та удосконалення кадрового потенціалу, підвищення престижу державної служби, посилення соціальної та політичної захищеності держслужбовця, забезпечення сталої зайнятості у державній службі. Політична нейтральність цієї системи, її стабільність та професійне наступництво мають бути забезпечені шляхом розмежування політичних та адміністративних посад, а також за рахунок запровадження нових процедур атестації, призначення, просування по службі чи звільнення державних службовців, вдосконалення системи підготовки, перепідготовки, підвищення їх фахового рівня.

Передбачається прийняття нової редакції Закону «Про державну службу», а також Кодексу основних правил поведінки держслужбовця, забезпечення належного контролю за його дотриманням. Упродовж 2000—2001 pp. буде проведено суцільну переатестацію державних службовців усіх рівнів, а також запроваджено механізм конкурсного призначення осіб на посади держслужбовців.

У ході адміністративної реформи та реформи державної служби мають утвердитися нова культура і досконаліші процедури управлінської діяльності. Необхідно розробити нову схему та регламенти прийняття управлінських рішень, а також розподілу відповідальності по управлінській вертикалі виконавчої влади, надання управлінських послуг фізичним та юридичним особам. Основою цих змін повинна стати децентралізація владних повноважень, їх наближення до кінцевого споживача. Державна влада має бути діловою, скромною, моральною та відкритою для громадського контролю.

Утвердження критичної маси ринкових перетворень

Одним із визначальних чинників створення сприятливого інвестиційного клімату, забезпечення надійної стабілізації економіки та виведення її на траєкторію сталого зростання є комплексне вирішення проблем ринкових реформ. Ідеться про утвердження достатньої критичної маси перетворень, яка має гарантувати у перспективі економічний розвиток на самодостатній ринковій основі. Для цього необхідно:

По-перше. Виправити наявні деформації у відносинах власності, забезпечити на ділі політичну підтримку та надійний державний захист прав приватної власності, інтересів ділових партнерів, інвесторів та кредиторів, підвищення частки приватного та корпоративного секторів у структурі ВВП як мінімум до 75—80%.

Довести до логічного завершення земельну реформу, утвердити сучасні механізми земельно-орендних та іпотечних відносин в аграрному секторі, а також повноцінного земельного ринку в населених пунктах України.

Забезпечити прозорість та поглиблення процесу грошової приватизації. Його основна мета — формування ефективного власника. Власність має перейти до тих, хто вміє нею ефективно розпоряджатися, залучати інвестиції, випускати конкурентоспроможну продукцію, давати людям роботу і добре платити за неї, своєчасно розраховуватися з державою. Для цього необхідно забезпечити індивідуалізацію форм приватизації, врегулювання питань, пов'язаних із земельними ділянками, на яких розміщені об'єкти приватизації, вдосконалення механізмів захисту прав дрібних власників, розширення повноважень Фонду державного майна, невтручання у приватизаційний процес інших центральних органів державної влади.

Дуже важливо утворити ефективну систему захисту інтелектуальної власності. Доки такої системи не існуватиме, в Україну не прийдуть високі технології, триватиме відтік наукових кадрів, людей інтелектуальної праці.

Необхідно здійснити додаткові заходи, спрямовані на стимулювання приватної ініціативи та малого підприємництва, сприяння входженню на ринки нових економічних суб'єктів. Ідеться про:

— заснування за участю держави кредитно-гарантійної установи стимулювання малого підприємництва, створення механізмів іпотеки, пільгового кредитування новоутворених малих підприємств;

— застосування механізмів пільгової оренди малими підприємствами виробничої (в т. ч. інноваційної) сфери вільних (незавантажених) виробничих потужностей та обладнання державних підприємств;

— залучення малих підприємств до участі у держзамовленнях, в т. ч. для потреб Збройних сил та правоохоронних органів;

— спрощення системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва;

— державний захист малих підприємств та торговців від кримінального рекету і бюрократичного тиску;

— запровадження у регіонах посад уповноважених Президента України з питань підприємництва;

— реалізацію національно-освітньої програми з питань підприємництва;

— розгляд у невідкладному порядку Верховною Радою законів «Про державну підтримку малого підприємництва» та «Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва (2000—2004 pp.)».

По-друге. уряд має забезпечити ефективне використання державного майна, земельних, лісових та водних ресурсів, надр, нерухомості та пакетів акцій, що залишаються у державній власності. Всі ці багатства повинні працювати на економіку, давати прибуток державі. Необхідно посилити контроль над обліком та збереженням державного майна. Впродовж 2000 р. слід здійснити інвентаризацію державної власності, забезпечити створення на базі державних підприємств, які не підлягають приватизації (крім казенних), державних господарських товариств. Має бути запроваджено виключно конкурсний порядок призначення уповноважених осіб з управління державними корпоративними правами.

Особливої ваги набуває реалізація протягом 2000—2001 pp. Комплексної програми реструктуризації державних підприємств, забезпечення їх адаптації до ринкової кон'юнктури. У процесі реструктуризації мають бути вирішені питання раціонального завантаження виробничих потужностей та виведення з дії тих потужностей, які безперспективні з точки зору налагодження конкурентоспроможного виробництва; переведення в комунальну власність об'єктів житлово-комунальної сфери підприємств; перехід до світових стандартів бухгалтерського обліку, оцінки основних виробничих фондів відповідно до реальної ринкової вартості, істотного вдосконалення менеджменту та корпоративного управління.

уряд має вирішити питання і стосовно проведення у першому півріччі 2000 р. переатестації керівників державних підприємств та укладення з ними нових трудових договорів (контрактів), що мають містити кількісні та якісні оцінки ефективності їхньої роботи.

По-третє. НБУ та уряду необхідно реалізувати комплексну програму оздоровлення та зміцнення банківської системи, посилення її надійності, підвищення рівня капіталізації банків, всебічний розвиток спеціалізованих банківських, в т. ч. іпотечних установ, фінансово-інвестиційних інституцій. Особливої уваги потребує забезпечення сталої роботи великих (системних) банків, їх реформування, удосконалення системи нагляду за банківською діяльністю, механізмів залучення коштів іноземних інвесторів у банківську систему країни.

По-четверте. Потрібно забезпечити зміцнення фондового ринку, всебічний розвиток інститутів спільного інвестування, страхових та пенсійних фондів, ринку корпоративних цінних паперів, його інтегрування у міжнародні ринки капіталів. У розвитку фондового ринку особливе значення мають підвищення ролі державного регулювання ринку цінних паперів, розвиток нормативно-правової бази, вдосконалення захисту прав інвесторів.

По-п'яте. Здійснити впродовж 2000—2001 pp. глибоку регуляторну реформу в сфері підприємництва. Головними її завданнями є встановлення сучасного, адаптованого до умов ринкових перетворень регулювання господарських відносин, усунення правових, економічних та адміністративних перешкод у реалізації права на підприємницьку діяльність. Для цього необхідно:

— забезпечити поступовий перехід від регулювання окремих аспектів економічних відносин за допомогою відомчих актів до їх законодавчого регулювання, що сприятиме стабільності нормативно-правової бази, виключить наявні протиріччя у правовому полі;

— ліквідувати адміністративні обмеження свободи підприємництва, перейти до заявницького принципу отримання суб'єктами підприємницької діяльності дозволів та погоджень на започаткування бізнесу, звести до мінімуму перелік видів діяльності, що ліцензуються, максимально спростити реєстрацію суб'єктів підприємництва;

— забезпечити запровадження нових регуляторних актів виключно після всебічного аналізу їх потенційної ефективності у досягненні поставлених цілей та можливого впливу на економічне середовище;

— запровадити дисциплінарну та адміністративну відповідальність державних службовців за невиконання регуляторних актів та порушення встановлених процедур.

уряд має у I півріччі 2000 р. внести на розгляд Верховної Ради України законопроекти про засади державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності, визначивши завдання та повноваження Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом; про скорочення надмірного втручання органів, що здійснюють контролюючі функції, у діяльність підприємців та про створення єдиної системи органів державної реєстрації.

По-шосте. Політика держави має бути сконцентрована на формуванні в економіці ефективного конкурентного середовища,

(Продовження на 6—10-й стор.).

Україна: поступ у XXI століття

(Початок на 3—5-й стор.).

забезпеченні глибокої лібералізації ринків енергоносіїв та сільгоспсировини, транспортних та комунальних послуг, інших сфер економічної діяльності, виправленні диспропорцій у механізмах ціноутворення, удосконаленні механізмів банкрутства.

Особливо важливим є створення рівних умов діяльності для підприємств і організацій незалежно від їх форми власності та походження капіталу. Держава як власник майна повинна бути рівною у правах з приватним власником. Вимагають скасування і невиправдані пільги підприємствам з іноземними інвестиціями, існування яких обмежує конкурентне середовище.

Уряд має забезпечити ефективне поєднання конкурентної політики та політики приватизації. Одним з головних критеріїв ефективності приватизації повинне стати після її здійснення поглиблення конкуренції.

Монопольний сектор, включаючи природні монополії, не повинен перевищувати 10—15% ВВП. У зв'язку з цим необхідно створити сучасну систему регулювання діяльності суб'єктів природних монополій. Такої системи в Україні немає. Проект Закону «Про природні монополії» перебуває на розгляді Верховної Ради з літа 1995 р. Особливої уваги потребують посилення контролю за дотриманням цін і тарифів, обгрунтованість віднесення витрат на собівартість продукції. Це стосується передусім сфери житлово-комунального господарства. Завдяки реалізації наведених антимонопольних заходів реально можливим є перехід до стовідсоткового відшкодування вартості послуг усіма споживачами без суттєвого зростання розміру плати за них.

Потребують вдосконалення інституційні та правові засади конкурентної політики, підвищення в цьому ролі та значення Антимонопольного комітету України. Верховна Рада має прискорити розгляд проекту Закону «Про захист економічної конкуренції», а також забезпечити удосконалення чинного законодавства щодо захисту від недобросовісної конкуренції. Необхідно забезпечити гармонізацію національного конкурентного законодавства з європейським і світовим.

По-сьоме. Найгострішою в економіці є проблема подолання платіжної кризи. Незважаючи на всі спроби зменшити її руйнівні дії, вона весь час поглиблюється. За станом на 1 грудня 1999 р. обсяг кредиторської заборгованості перевищив обсяг ВВП у номінальному обчисленні в 1,9 раза і становив 223 млрд. грн. Дебіторська заборгованість становила 172 млрд. грн. і перевищувала обсяг ВВП у 1,5 раза. Традиційні спроби уряду врегулювати цю проблему шляхом проведення численних взаємозаліків, списання боргів, бюджетної підтримки окремих галузей і підприємств, запровадження галузевих та територіальних векселів та інших заходів виявилися не лише безрезультатними, а й такими, що у довгостроковій перспективі поглиблювали кризові процеси.

Відлунням платіжної кризи є бартеризація економічних відносин. У 1999 р. її рівень у промисловості зменшився з 42,5 до 33%. Однак цього недостатньо. Спотворення економічних зв'язків, зокрема процесу ціноутворення, тінізація та несплата податків, а також інші негативні явища, що не мають нічого спільного з ринковими відносинами, грунтуються саме на цій основі.

Платіжна криза бере початок з неплатоспроможності держави. Інша сторона цього процесу — відсутність відповідального власника. Неабияку роль відіграють і слабкість банківсько-кредитної системи, високе податкове навантаження, «вимивання» обігових коштів, низька платіжна дисципліна тощо.

У зв'язку з цим заходи з подолання платіжної кризи та бартеризації економіки повинні мати системний характер. Їх основою повинні стати:

— забезпечення максимальної збалансованості державного бюджету;

— здійснення цілісної системи заходів, які гарантували б запровадження у повному обсязі механізмів переведення фінансової відповідальності суб'єктів господарювання у майнову;

— широке застосування процедур банкрутства та санації неплатоспроможних боржників, удосконалення чинного законодавства з цих питань. Водночас потрібні ефективні інструменти упередження навмисного і фіктивного банкрутства, що застосовуються в злочинних цілях недобросовісними керівниками окремих підприємств та організацій;

— розблокування розрахункових рахунків підприємств, скасування практики «картотеки-2» та безакцептного списання коштів з рахунків підприємств;

— внесення змін до законодавства про заставу, які значно розширили б права кредиторів, спростили процедури переходу заставного майна до кредитора.

По-восьме. Відчутне поглиблення ринкових перетворень потребує суттєвого вдосконалення кадрової політики. Вона має бути спрямована на раціональне використання кадрового потенціалу, перепідготовку протягом короткого часу великої кількості фахівців, які отримали у попередні роки вищу та середню спеціальну освіту, з метою кращої їх адаптації до ринкових умов та інноваційних процесів, що набувають розвитку в Україні.

Підвищення надійності грошової та фінансової стабілізації

Стрижнем макроекономічної політики в наступні 5 років має стати запровадження додаткових (порівняно з діючими) інструментів дальшого зміцнення грошової та фінансової стабілізації. Міцна і стабільна грошова одиниця повинна стати визначальним атрибутом національного ринку, ефективним засобом захисту вітчизняного товаровиробника. Водночас у цьому основна гарантія збереження та нагромадження доходів населення. Людей більше всього турбує ця проблема, адже з 1996 р. гривня девальвувалася більш як утричі.

Практика минулих років довела очевидне: не може бути сильної валюти при нестабільній економіці і лише інструментів монетарної політики тут недостатньо. уряд та НБУ зобов'язані враховувати ці обставини.

Одним з варіантів вирішення цієї проблеми могло б стати запровадження на два роки нового валютного режиму гривні на основі жорсткої її «прив'язки» до однієї з високоліквідних валют Заходу або кошика валют. За наявності сильного уряду, скоординованості його дій з Верховною Радою у проведенні жорсткої бюджетної політики, а також при внесенні істотних обмежень в емісійну діяльність НБУ, приведення її у відповідність з динамікою валютних резервів така політика, як засвідчує досвід багатьох країн з перехідною економікою, могла б стати достатньо ефективною.

Свої переваги і у політики гнучкого валютного курсу, який визначається взаємодією ринкових сил, вільних від адміністративних обмежень. Позитивне тут передусім те, що такий валютний режим збалансовує реальний попит на іноземну валюту з її пропозицією, компенсує внутрішню інфляцію, сприяє зростанню конкурентоспроможності українських товарів, рентабельності підприємств, нагромадженню валютних резервів НБУ.

З врахуванням альтернативних можливостей НБУ та уряд повинні прийняти узгоджене рішення стосовно режиму валютного регулювання на 2000 р. та на більш віддалену перспективу. Конче важливим є невідкладне прийняття Верховною Радою Закону «Про валютне регулювання», проект якого чекає своєї черги з 1995 р.

Іншими кроками грошово-валютної політики мають стати:

— забезпечення суворого дотримання визначеної Конституцією незалежності НБУ. У зв'язку з цим Президент України наполягатиме на невідкладному розгляді Верховною Радою змін до Закону «Про Національний банк України» та приведенні окремих його статей у відповідність з конституційними нормами.

— здійснення заходів щодо збільшення обсягів золотовалютних резервів НБУ. Для цього слід зберегти (на наступні два роки) як мінімум 50% обов'язкового продажу валютних надходжень від експортних операцій резидентів;

— забезпечення тісної координації бюджетної політики та дисконтної політики НБУ. Чим жорсткішою буде бюджетна політика, тим скоріше можна буде досягти зниження рівня реальних відсоткових ставок і збільшення грошових потоків у реальний сектор економіки;

— сприяння процесу дедоларизації української економіки.

Поряд з грошовою стабілізацією ключовою умовою реалізації політики економічного зростання є глибоке реформування фінансової системи та досягнення на цій основі максимальної збалансованості державних фінансів. Реалізація урядом цього завдання має розглядатися як одна з базових проблем на наступні два роки. Іншої можливості стабілізувати фінансову систему держави не існує. Йдеться про запровадження нової бюджетної політики. Її головна вимога — починаючи з 2000 р. і весь наступний період — Державний бюджет України має бути не лише бездефіцитним, а й неодмінно реальним. Це основа основ досягнення відчутних зрушень в економіці та соціальній сфері.

Водночас потребує змін логіка формування державних фінансів, якої раніше дотримувалися уряд і Верховна Рада. Слід виходити з того, що основою вирішення фінансових проблем держави, головною передумовою цього є першочергове зміцнення фінансів суб'єктів господарювання, інших юридичних осіб та домашніх господарств. Досвід усіх попередніх років засвідчує, що без цього будь-які дії правового, економічного чи адміністративного характеру, спрямовані на вирішення бюджетних проблем, залишатимуться безрезультатними. Зміцнити фінансову систему лише заходами «згори» неможливо.

Не менш значущим у новій бюджетній політиці є перебудова міжбюджетних відносин та істотне зміцнення місцевих фінансів. Для реалізації таких підходів потрібно:

По-перше. Забезпечити зниження податкового тиску на основі розширення податкової бази з одночасним скасуванням податкових пільг, посиленням захисту платників податків, закріпленням за регіонами відповідно з розширенням їхніх економічних функцій самодостатніх джерел податкових надходжень, установленням п'ятирічного мораторію на внесення змін до податкового законодавства. Основні акценти мають бути зроблені на зростанні частки непрямих податків, а прямі податки треба максимально лібералізувати і знизити. Особливе значення має зменшення податкового навантаження на фонд оплати праці.

Якщо ми дійсно хочемо відчутно активізувати інвестиційний процес і досягти вже в цьому році економічного зростання, слід рішуче йти на зниження податкового тиску і, що не менш важливо, на максимальне спрощення процедур податкового адміністрування. А це значною мірою залежатиме від прийняття Податкового кодексу, що добре було б зробити вже у першому півріччі 2000 р. З урахуванням наявних розбіжностей щодо проекту Податкового кодексу потрібно у невідкладному порядку утворити узгоджувальну комісію, яка змогла б впродовж 1,5—2 місяців внести відповідні пропозиції до Верховної Ради.

По-друге. Потрібні глибокі якісні зміни у відносинах між урядом та головними розпорядниками бюджетних коштів. Насамперед такі:

— всі бюджетні та позабюджетні кошти бюджетних установ повинні бути підзвітні, тобто громадськість має знати, на що і як вони витрачаються;

— кількість головних розпорядників бюджетних коштів повинна бути приведена у відповідність з головними функціями держави;

— потрібно заборонити сплату податків, в т. ч. пенсійних внесків, негрошовими засобами, заборонити реструктуризацію та списання боргів. Це дозволить бюджетним установам розраховуватися з суб'єктами економіки грошима. Будь-які відступи від цього неприпустимі.

По-третє. Має змінитися і політика бюджетних видатків. Власний досвід попередніх років доводить, що намагання збільшити видатки бюджету призводять лише до зростання боргів держави. Відповідно у процесі реформування бюджетних видатків слід передбачити істотне зменшення всіх видів бюджетної підтримки збиткових підприємств і концентрацію бюджетних асигнувань на функціях соціального захисту населення та розвитку соціальної сфери — медицини, освіти, а також науки, житлового будівництва для соціально незахищених верств населення, зміцнення оборони держави та правопорядку. Підтримка виробництва має здійснюватися не через прямі дотації збитковим підприємствам, а шляхом стимулювання споживчого попиту населення, розширення платоспроможності внутрішнього ринку.

По-четверте. Мають відбутися зміни у фінансуванні вугільної галузі. Основна частина цих асигнувань повинна зосереджуватися на вирішенні завдань реструктуризації галузі.

По-п'яте. Весь обсяг бюджетних та позабюджетних ресурсів, що спрямовується у реальний сектор економіки, має асигнуватися лише на кредитній та конкурсній основі. Для цього треба створити Державний банк реконструкції та розвитку.

Реалізація у повному обсязі заходів грошово-валютної та бюджетної політики має створити достатні економічні передумови органічного поєднання стабілізації грошової одиниці з політикою економічного зростання та утримання на цій основі на допустимому рівні інфляційних процесів. Згідно з довгостроковими прогнозами, індекс зростання споживчих цін у 2000 р. не перевищить 16%.

Обмеження боргової залежності держави

Успішне вирішення всього комплексу завдань економічної та соціальної політики на 2000—2004 рр. значною мірою залежатиме і від ефективної реалізації заходів, пов'язаних з упередженням дальшого нарощування державного боргу України, особливо зовнішнього. На кінець 1999 р. зовнішній борг перевищив 12,6 млрд. дол. З урахуванням девальвації гривні його частка стрімко зростає: у 1997 р. вона становила 22,9% ВВП, у 1998 р. — 41,8, у 1999 р. — 54,2 %.

Ми наблизилися до критичної межі, за якою, і це засвідчує світовий досвід, країна втрачає практичні можливості вибратися з боргової ями, перетворюється на хронічного боржника. Добре відома і особлива складність цієї проблеми для України. Наші зовнішні боргові зобов'язання є короткими: основні платежі за ними припадають на 2000—2001 рр. В результаті потреби у додаткових запозиченнях весь час зростатимуть, а можливості їх отримання — звужуватимуться. Відповідно кредити ставатимуть все дорожчими. Усе це посилює загрозу не лише зовнішнього дефолту, а й втрати Україною можливості проводити політику, яка б відповідала національним інтересам.

Основними причинами такої ситуації є тривала економічна криза, незбалансованість державних фінансів, хронічна дефіцитність платіжного балансу, відсутність ефективної енергозберігаючої політики, непривабливість інвестиційного клімату для іноземних інвесторів та значний відтік за кордон національного капіталу. Водночас потрібно визнати серйозні недоліки та прорахунки у фінансовій, грошовій та валютній політиці уряду (Міністерства фінансів) і НБУ, штучність фінансової «піраміди», що сформувалася впродовж 1996—1998 рр., не завжди кваліфіковані дії фінансових та банківських органів у здійсненні політики внутрішніх та зовнішніх запозичень, їх обслуговуванні.

З урахуванням цих обставин перед новим складом уряду стоїть завдання вжити ефективних заходів для обслуговування поточних боргових зобов'язань 2000-го та 2001-го рр. і виробити разом з Верховною Радою та НБУ узгоджену стратегію держави у питаннях зовнішніх запозичень і шляхів їх поетапного зменшення. Ставиться завдання зменшити частку зовнішнього боргу з 58% ВВП у 2000 р. до 54% у 2002 та 46% — у 2004 р. Це ключова проблема економічної політики держави на наступні п'ять років.

При вирішенні цього завдання потрібно виходити з того, що проблема зовнішнього боргу поєднує в собі надзвичайно широкий спектр економічних перетворень. Маю на увазі не тільки прийняття бездефіцитного бюджету, а й здійснення додаткових заходів, спрямованих на забезпечення надійної стабілізації валютного ринку, удосконалення структури зовнішньоторговельного балансу (скорочення невиправданого імпорту та стимулювання всіма доступними інструментами, в т. ч. фіскальними, експорту), відпрацювання механізмів повернення з-за кордону національного капіталу, сприяння прямим іноземним інвестиціям, в т. ч. і в об'єкти приватизації, утвердження ефективної системи страхування від інвестиційних ризиків тощо.

Невідкладними заходами вирішення даного питання є:

По-перше. Продовження у 2000—2001 рр. співпраці з МВФ за програмою розширеного фінансування, а також із Світовим банком та Європейським банком реконструкції та розвитку. Забезпечення повної прозорості відносин України з міжнародними фінансовими інституціями.

По-друге. Законодавча заборона використання зовнішніх запозичень держави для фінансування поточних бюджетних витрат. Відмова держави від отримання дорогих короткотермінових кредитів (терміном меншим ніж 3—5 років).

По-третє. Прийняття Закону «Про реструктуризацію боргових зобов'язань перед Національним банком України за облігаціями внутрішньої державної позики». Повне припинення запозичень у НБУ емісійних коштів через ОВДП.

По-четверте. Утворення Спеціального фонду обслуговування державного зовнішнього боргу та гарантійних зобов'язань держави за рахунок відшкодування суб'єктами господарювання своїх зобов'язань перед державою, які виникли у зв'язку з виконанням державою цих асигнувань. До зазначеного фонду має також зараховуватися визначена Верховною Радою частина коштів (не менше 50%), отриманих від приватизації державного майна.

По-п'яте. Визначення та реалізація процедур непрямого обміну державних активів на зовнішні боргові зобов'язання.

По-шосте. Проведення операцій, пов'язаних з викупом державою власних боргових зобов'язань з дисконтом.

По-сьоме. Анулювання виданих у 1999 р. гарантій уряду, під які не отримано кредити або матеріальні цінності. Створення жорсткого режиму забезпечення відшкодування суб'єктами господарювання своїх зобов'язань перед державою, які виникли у зв'язку з виконанням державних гарантійних платежів.

Для цього необхідно: прирівняти зазначені боргові зобов'язання до податкової заборгованості із задіянням відповідних важелів їх стягнення; конвертувати зазначені зобов'язання в іноземну валюту за курсом на дату виконання зобов'язання; ввести відсотки за надання урядових гарантій.

По-восьме. Перехід на внутрішні запозичення в іноземній валюті у населення на анонімній основі (на пред'явника) та у юридичних осіб через їх оформлення надійними цінними паперами під гарантії НБУ та достатній рівень відсотка. Розміщення зазначених запозичень має здійснюватися на основі рішення Верховної Ради.

По-дев'яте. Забезпечення максимальної прозорості сфери обслуговування державного боргу, утвердження механізмів, які унеможливлювали б її криміналізацію.

З урахуванням невідкладності розв'язання порушених проблем Президент України ініціюватиме розгляд Верховною Радою у невідкладному порядку проектів законів «Про державний борг України» і «Про Основні засади державної політики по обслуговуванню Державного боргу України на 2000—2004 рр.», якими мають бути визначені реальні кроки у поетапному зменшенні розмірів державного боргу України.

Подолання корупції та тіньової економіки

Визначальним завданням державної політики є максимальна концентрація зусиль усіх гілок влади на комплексному здійсненні радикальних економічних, правових, організаційних та силових заходів щодо рішучого обмеження корупції та тіньової економічної діяльності. За експертними оцінками, нині частка тіньової економіки фактично зрівнялася з офіційною. Зростають масштаби нелегального експорту капіталу та позабанківського грошового обігу: якщо у 1994 р. частка неконтрольованої грошової маси складала 24,7%, то нині — 44,4%, тобто суму в 8,6 млрд. гривень.

Тіньова економіка веде до значних втрат бюджетних ресурсів, глибокого розмежування людей за рівнем доходів, унеможливлює створення сприятливого інвестиційно-

Індекс зростання споживчих цін у 2000 р. не перевищить 16%

го середовища, дестабілізує грошовий обіг, керованість соціально-економічними процесами.

Найнебезпечнішим є зрощування тіньового капіталу з державним апаратом, зростання корумпованості останнього. Посилюється вплив тіньового капіталу на різні сфери політичного життя, зокрема діяльність партій, народних депутатів, регіональних владних структур та органів місцевого самоврядування, засоби масової інформації. Все це підриває авторитет системних перетворень, міжнародний імідж держави, загрожує національній безпеці.

Проблему подолання тінізації економіки та її корумпованості не можна розв'язати разовими, епізодичними заходами. Це має бути цілісна система дій, спрямована передусім на викорінення причин та передумов цих явищ та процесів. Не можна також покладатися виключно на силові методи, які можуть дати лише тимчасовий ефект.

Наша стратегічна мета полягає у тому, щоб забезпечити суттєве зниження рівня тінізації української економіки шляхом переходу тіньових капіталів в офіційну економіку і збереження таким чином обсягів і темпів зростання національного багатства. А це можливо за умови встановлення в Україні сприятливого клімату для розвитку національного підприємництва та відновлення стійкого економічного зростання.

Активна політика подолання корумпованості та тінізації економічних процесів має ініціюватися перш за все органами виконавчої влади. На нинішньому етапі розвитку це має бути визначальним напрямом діяльності уряду, кожного міністерства, органів виконавчої влади на місцях. Головним є розмежування влади та фінансів, усунення можливостей зміцнення корумпованого номенклатурного капіталу, його зрощення з державною бюрократією. Це стосується як загальнодержавного, так і регіонального рівнів економічних відносин.

Особливо важливим є забезпечення стабільної, прозорої та зрозумілої кожному громадянину державної економічної політики, запровадження відкритих консультацій органів виконавчої влади з представниками суб'єктів господарювання, якнайповніше поширення правдивої інформації про реальну економічну ситуацію, внутрішній та зовнішній ринки, кон'юнктурні процеси, законодавчу і нормативну базу тощо.

Надзвичайно важливо забезпечити стабільність законодавства, якнайшвидше усунення наявних в ньому суперечностей та невизначеностей, запровадження (як це передбачено Національною програмою боротьби з корупцією) кримінологічної експертизи законопроектів. Найважливішими заходами у цьому напрямі мають стати:

По-перше. Забезпечення на ділі надійного правового захисту всіх форм власності і насамперед приватної власності, в т. ч. приватної власності на землю як однієї з основ ринкової економіки. Утворення в системі органів юстиції державної системи реєстрації прав на нерухоме майно. Якнайшвидше прийняття Цивільного кодексу України, нового закону «Про власність», а також прийняття законів «Про декларування майнового стану» та «Про декларування доходів», що дасть можливість встановити цивілізований контроль за набуттям права власності і рухом капіталу.

По-друге. Забезпечення балансу між доходами і зобов'язаннями держави, прозорості та ефективної контрольованості бюджетного процесу, утвердження податкової системи, яка активно сприяла б легалізації економіки. Прийняття у першому півріччі 2000 р. Податкового кодексу України, забезпечення на його основі суттєвого спрощення податкової системи і зниження податкового тиску, ліквідації податкових пільг, системи взаємозаліків та інших інструментів фінансової сфери, які сприяють корупції. Запровадження на основі нового Податкового кодексу п'ятирічного мораторію на внесення змін до податкового законодавства. Забезпечення надійного захисту прав платників податків. Встановлення порядку, за яким розміщення державного замовлення може здійснюватися виключно на конкурсній основі.

По-третє. Уникнення появи та функціонування фіктивних фірм, за допомогою яких здійснюється переважна більшість правопорушень у сфері оподаткування; законодавче врегулювання питання про кримінальну відповідальність за навмисне банкрутство та легалізацію злочинних коштів.

По-четверте. Невідкладне прийняття закону «Про кредит» і запровадження на його основі чіткої системи укладання договорів про позики, обов'язкову заставу майна позичальника та посилення його відповідальності за допущені порушення кредитної угоди.

По-п'яте. Законодавче врегулювання умов амністії при легалізації тіньових капіталів та їх інвестуванні в економіку України. Невідкладне прийняття законодавчого акта про протидію легалізації коштів та майна, набутих злочинним шляхом.

По-шосте. Заснування в Україні адміністративної юстиції як ланки судочинства, яка дозволить громадянам більш ефективно захищати свої права та законні інтереси, що порушуються чиновниками. Утворення громадської інституції — Національного антикорупційного комітету при Президентові України. Заснування в усіх регіонах України громадських приймалень зазначеного Комітету.

По-сьоме. Підвищення уваги до правової освіти громадян та правової інформатизації. Основні зусилля у цій сфері необхідно перенести у регіони, піднести роль міжвідомчих комісій з питань правової освіти та пропаганди.

Розвиток внутрішнього ринку

У контексті нової стратегії особливої ваги набуває загальна орієнтація політики економічного зростання. З урахуванням світової кон'юнктури Україна не може розраховувати на виключну пріоритетність розвитку експортного потенціалу та суто зовнішню орієнтацію відповідної політики. Забезпечення стійкого економічного зростання можливе за умов всебічного розвитку внутрішнього ринку.

Уряд повинен опрацювати і здійснити у 2000-2004 рр. Комплексну програму стимулювання внутрішнього ринку. Слід виходити з того, що Україна має всі необхідні об'єктивні передумови для формування такого ринку.

Йдеться по суті про реалізацію комбінованої моделі як з внутрішньою, так і з зовнішньою спрямованістю. Вона передбачає систему стимулюючих заходів, спрямованих на випереджаюче зростання внутрішнього споживання, підвищення його частки в структурі ВВП. Переорієнтація значної частки економіки на внутрішній ринок передбачає:

По-перше. Випереджаюче зростання платоспроможного попиту населення, в т. ч. за рахунок погашення заборгованості з заробітної плати, пенсій та інших соціальних виплат. Показово, що зростання відповідних виплат за останній рік не привело до порушення відносної цінової рівноваги.

У зростанні платоспроможного попиту населення особливе значення має стимулювання малого бізнесу та фермерства, зміцнення позицій середнього класу.

По-друге. Поглиблення загальної лібералізації економіки, перехід усіх суб'єктів господарювання на повне самофінансування, посилення ринкової конкуренції, удосконалення банківських послуг, зниження вартості кредитів, розширення інструментальної бази національної платіжної системи.

По-третє. Підвищення рівня збалансованості виробництва, створення замкнутих технологічних циклів (з виробництвом кінцевої продукції), переорієнтація машинобудування, металургійної та хімічної промисловості на повніше задоволення потреб власної міжгалузевої кооперації.

По-четверте. Розширення внутрішнього ринку високотехнологічної продукції. Воно включає державне стимулювання енергозбереження, розвиток літакобудування через механізми фінансового лізингу, здійснення технічного переозброєння Збройних сил та правоохоронних органів за рахунок продукції вітчизняного виробництва, реалізацію державних програм розвитку виробництва медпрепаратів та медичної техніки, комп'ютеризації середніх шкіл, технічного та технологічного переоснащення навчального процесу у вищих навчальних закладах тощо.

По-п'яте. Задоволення зростаючого платоспроможного попиту у галузі сучасних інформативних послуг (інформатики, телекомунікацій, індустрії звуко— і відеозапису, фінансових послуг, програмного забезпечення, випуску комп'ютерів, оргтехніки, електронного зв'язку). Реалізацію цього попиту мають забезпечувати не стільки іноземні, скільки національні підприємства. Їх розвиток потрібно стимулювати, ширше залучати для цього іноземних партнерів, створювати необхідні валютно-фінансові, правові та організаційні передумови.

По-шосте. Стимулювання платоспроможності аграрного сектора економіки, його товарності, подолання системи бартерного обміну, введення в економічний обіг земельних ресурсів, забезпечення структурно-майнових змін у відносинах між суб'єктами сільськогосподарського виробництва.

Разом з удосконаленням аграрного сектора потребує всебічного розвитку сфера його сервісного обслуговування та матеріально-технічного забезпечення. Свого часу замість модернізації та технологічного оновлення вітчизняних підприємств перевага надавалася імпорту зарубіжної сільгосптехніки під урядові гарантії. Це була помилка, яка нині виправляється. Останніми роками суттєво оновлено номенклатуру виробництва вітчизняної сільгосптехніки. Така політика має бути продовжена у 2000-2004 рр.

По-сьоме. Прискорення житлового будівництва, яке намічається на 2000-2004 рр. Це забезпечить додатковий попит на будівельні матеріали, засоби зв'язку і телекомунікацій, електротехнічні вироби, побутову техніку, теле-, відеоприлади і компоненти до них, послуги будівництва, транспорту, сервісу та інші.

По-восьме. Поступове збільшення фінансування будівництва і модернізації загальноекономічної інфраструктури (транспортно-комунікаційних систем, зв'язку, електропередачі, енергетичних комплексів, комунально-побутових об'єктів, системи утилізації відходів і відновлення природи), перехід у цій сфері до змішаного багатоджерельного фінансування, створення тут значної частини нових робочих місць.

Завдання інвестиційної стратегії

Досягнення стратегічної мети — стабільного соціально-економічного розвитку — потребує нарощування інвестиційних ресурсів, послідовного збільшення частки капітальних вкладень у ВВП, поліпшення структури інвестиційних джерел та оптимізації напрямів їх вкладення. З цією метою уряд має розробити та забезпечити ефективну реалізацію довготермінової стратегії розвитку інвестиційного потенціалу, його ефективне використання передусім на створення високопродуктивних робочих місць.

Завдання полягає в тому, щоб забезпечити стимулювання процесів нагромадження й ефективного використання інвестиційних ресурсів відповідно до визначених пріоритетів економічного зростання, зокрема перспектив інноваційного розвитку. Передумовою для цього має стати макроекономічна стабільність, що сприятиме акумулюванню внутрішніх і зовнішніх ресурсів шляхом підвищення довіри інвесторів до економічної політики та зменшення рівня ризику інвестування.

Для нормалізації процесу відтворення норма чистих заощаджень повинна зрости не менше як до 20% ВВП. Інструментами реалізації цього завдання можуть стати:

— послаблення податкового навантаження на товаровиробників;

— інтенсивне оновлення основних фондів засобами амортизації;

— всебічний розвиток системи лізингу машин і обладнання;

— зменшення витратного навантаження на економіку з боку незадіяних виробництв, виведення з експлуатації фізично зношених основних фондів;

— запровадження ефективної системи страхування інвестицій;

— узгодження грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики із завданнями інвестиційної стратегії;

— сприяння широкому залученню іноземних інвестицій;

— передача об'єктів соціально-культурної сфери з балансу підприємств на баланс місцевих органів виконавчої влади.

Значний потенціал інвестиційних ресурсів мають домашні господарства. У країнах з розвинутою ринковою економікою чверть національних заощаджень формується за рахунок цього джерела. уряд має забезпечити впровадження системи заходів для посилення довіри населення до вітчизняних кредитно-фінансових установ шляхом гарантування повного збереження коштів та одержання сталого відсоткового доходу.

Дальшого розвитку мають набути фінансова інфраструктура, медичне і соціальне страхування, страхування приватного житла, транспортних засобів, емісія цінних паперів для продажу населенню, підтримка приватних інвестицій у житлове будівництво.

Потрібно відновити інвестиційну діяльність держави. Починаючи з 2001 р., передбачити виділення централізованих капіталовкладень у розмірі не менше 0,5% ВВП.

Необхідно забезпечити оптимізацію державних інвестицій. Перевага у визначенні напрямів державного інвестування повинна надаватися галузям, які мають важливе значення для забезпечення життєздатності економіки і є малопривабливими для приватних інвесторів, а також галузям, що забезпечують створення інфраструктури.

Державні інвестиції слід використовувати як засіб створення первинних умов для залучення приватних та іноземних інвестицій у розвиток пріоритетних галузей. Особливої уваги вимагають інвестиційні проекти зі змішаним фінансуванням — з використанням державної частки інвестицій як гарантії цільового спрямування інвестиційних ресурсів та можливістю дальшої приватизації.

Від всевладдя центру до активної регіональної політики

У тісному поєднанні з адміністративною реформою має розглядатися розв'язання проблем регіональної політики. Така політика передбачає створення ефективно діючої системи влади та управління в центрі і в регіонах, її фінансово-економічне та нормативно-правове забезпечення останніх на основі оптимального поєднання загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів.

Державна регіональна політика спрямовуватиметься на надання істотного динамізму регіональному соціально-економічному розвитку шляхом повнішого та ефективнішого залучення в господарський обіг ресурсного потенціалу регіонів, використання переваг територіального поділу і кооперації праці на основі розширення повноважень і підвищення відповідальності регіональних та місцевих органів влади і управління за розв'язання поточних і перспективних проблем територій.

Ключовими завданнями регіональної політики мають стати:

По-перше. Запровадження механізмів стимулювання соціального та економічного розвитку депресивних територій. Ця проблема, успадкована нами від попередніх часів, нині поглибилася. Якщо у 1991 р. диференціація між максимальним і мінімальним значенням показника випуску промислової продукції на душу населення у регіонах складала 2,2 раза, то у 1999 р. — вже 12 разів. Частка п'яти найменш промислово розвинених регіонів в загальному обсязі виробництва скоротилася відповідно з 7,7 до 3,2%. Співвідношення між доходами на душу населення становить 6,5 раза, між надходженнями податків — 9 разів.

Здійснення економічної та соціальної політики, спрямованої на поетапне подолання зазначеної диференціації має бути віднесено до числа найважливіших державних пріоритетів на наступні п'ять років і більш віддалену перспективу. Цій проблемі треба надати офіційного статусу. Кабінет Міністрів має у першому півріччі 2000 р. опрацювати і подати на розгляд Верховної Ради проект закону про прискорення соціального та економічного розвитку депресивних територій.

По-друге. Перенесення значної частини управлінських функцій у регіони, істотне посилення їх ролі у вирішенні всього комплексу завдань ринкових перетворень, проблем соціальної політики, економічного та науково-технічного розвитку, розвитку духовної сфери. Особливе значення у цьому мають відіграти:

— заснування у 2000 р. розгорнутої мережі регіональних агентств розвитку;

— реформування міжбюджетних відносин, забезпечення (починаючи з 2001 р.) гарантованої мінімальної доходної бази місцевих бюджетів, запровадження механізмів зацікавленості органів регіонального управління та місцевого самоврядування у зміцненні місцевих фінансів шляхом закріплення за місцевими бюджетами на довгостроковій основі часток загальнодержавних податків і трансфертів та започаткування стратегічного бюджетного планування;

— розширення прав регіонів у здійсненні завдань земельної реформи, управління державним сектором економіки та частками державного майна господарських товариств, стимулювання підприємництва та поглиблення прикордонної співпраці.

По-третє. Запровадження (з 2001 р.) єдиних мінімальних соціальних стандартів та дієвих механізмів соціального захисту населення незалежно від економічних можливостей регіонів. Перехід до складання місцевих бюджетів на основі гарантованих фінансових нормативів.

По-четверте. Реалізація у кожному регіоні комплексних трирічних програм досягнення продуктивної зайнятості.

По-п'яте. Здійснення у 2003-2004 рр. адміністративно-територіальної реформи. Передбачається, що у 2000 р. буде утворено Державну комісію з розробки, підготовки та проведення в Україні реформи адміністративно-територіального устрою.

По-шосте. Важливим заходом у контексті державної регіональної політики має стати запровадження в Україні двопалатного парламенту. Це питання потребує всебічного вивчення та законодавчого врегулювання.

Удосконалення зовнішньоекономічної діяльності

У контексті нової стратегії особливої ваги набуває питання дальшого удосконалення зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення інтегрування української економіки в структуру світового економічного простору, міжнародного поділу праці. У зв'язку з цим існує гостра потреба розробки та здійснення спеціальної Програми стимулювання експорту продукції високотехнологічних виробництв. Навіть з урахуванням того, що наслідки реалізації такої програми повною мірою виявляться лише через 3-5 років, необхідно цілеспрямовано створювати передумови «прориву» у цих напрямах.

Уряд має розробити додаткові заходи, спрямовані на здійснення політики активного стимулювання іноземних інвестицій, залучення їх у сферу приватизації, спрощення візового режиму для іноземних інвесторів, закріплення прав інвесторів на придбання у власність земельних ділянок, на яких розміщуються об'єкти інвестування. Має бути реалізована програма оздоровлення Експортно-імпортного банку України, підвищення його впливу на здійснення основних завдань зовнішньоекономічної політики.

Сучасні процеси глобалізації вимагають від України якомога активнішого залучення її в міжнародну торговельну систему. Особливого значення набуває остаточне вирішення питань, що стосуються вступу України до СОТ. Це сприятиме повнішій реалізації, з одного боку, експортного потенціалу українських підприємств (не лише кількісно збільшити обсяги експорту, а й змінити його структуру), з іншого — залученню іноземних інвестицій. Входження України у світовий економічний простір можливе лише на базі відкритості економіки з одночасним застосуванням комплексу заходів щодо захисту внутрішнього ринку. Сценарій відгородження від зовнішнього світу, який відстоюється деякими політичними силами, є небезпечним і безперспективним.

Зовнішньоекономічна діяльність України має залишатися багатовекторною. Потрібно не лише закріпити, а й забезпечити дальше посилення її геополітичної диверсифікації, акцентуючи увагу (з урахуванням визначених пріоритетів) на європейському напрямі. Це дуже важливо, враховуючи завдання інноваційного розвитку.

Водночас принципово нові можливості у розвитку зовнішньоекономічних відносин відкриваються у зв'язку з підписанням Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією, прийняттям Програми економічного співробітництва на 1998-2007 рр. У цьому контексті поглиблення зовнішньоекономічних зв'язків з Росією розглядається як важлива складова стратегії економічного зростання.

Україна стимулюватиме поглиблення економічних зв'язків з іншими країнами СНД, зокрема співробітництво у науково-технічній сфері, задіяння у повному обсязі механізмів вільної торгівлі.

(Продовження на 8—10-й стор.).

Україна: поступ у XXI століття

(Початок на 3—7-й стор.).

IV. Підвищення конкурентоспроможності національної економіки

Для України є лише один можливий шлях довгострокового стабільного зростання. Це розширення внутрішнього ринку та зміцнення конкурентоспроможності національної економіки, її окремих виробництв та галузей. У цьому контексті всі дії уряду, окремих міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, їх структурна, бюджетна, фінансова, а також макроекономічна політика оцінюватимуться Президентом України за єдиним критерієм — підвищення конкурентоспроможності економіки держави.

Це завдання має реалізуватися через:

— нову стратегію промислово-інноваційної політики;

— запровадження надійної системи енергозабезпечення та енергозбереження;

— перетворення АПК в лідируючий сектор економіки;

— утвердження України як транзитної держави, розвиток інформативних систем.

Стратегія промислово-інноваційної політики

Основна мета стратегії промислово-інноваційної політики — забезпечення модернізації та структурної перебудови виробничого потенціалу, зниження його енерго- та матеріалоємності, підвищення конкурентоспроможності.

Утвердження нової інноваційної стратегії не може здійснюватися шляхом відтворення старої науково-технічної політики. Завдання полягає в тому, щоб освоїти (через структури цільових програм) нові мотиваційні механізми інноваційного процесу, забезпечити його комерціалізацію, спрямованість на задоволення ринкового попиту.

Водночас фінансування інноваційних пріоритетів не може будуватися лише на комерційних принципах. Разом з економічним потрібно враховувати і національно-стратегічний, геополітичний, культурологічний та інші аспекти реалізації цих пріоритетів, що передбачає забезпечення оптимального зв'язку кредитної, фінансової, промислової та науково-технологічної політики. Тільки такий зв'язок здатний забезпечити відтворення інноваційного процесу, стимулювання технологічних нововведень і технічних зрушень у різних сферах економічного розвитку, загальну активізацію інвестиційної діяльності.

Реалізація завдань промислово-інноваційного розвитку української економіки передбачає:

По-перше. Застосування стосовно високотехнологічних виробництв програмно-цільових методів економічного управління. Повоєнний досвід країн Західної Європи та Японії підтверджує цей висновок. Йдеться про реалізацію вже існуючих державних програм, пов'язаних із створенням нових поколінь літаків, ракетоносіїв, виробництвом окремих видів озброєнь і військової техніки, розвитком комп'ютерної індустрії, суднобудування, супутникових технологій тощо.

Розвиток зазначених галузей, які завдяки своїй наукоємності та високій технологічності вже зараз фактично є в Україні інноваційними лідерами, має відіграти відчутну стимулюючу роль у технологічному оновленні інших сфер національної економіки. Імпульси інноваційного розвитку отримають металургія, хімія, приладобудування, електроніка, електротехніка та інші галузі.

По-друге. Реалізація Комплексної державної програми з енергозбереження.

По-третє. Розвиток на основі сучасних та світових досягнень національної інформаційної інфраструктури, створення та використання перспективних інформаційних технологій, телекомунікаційних мереж, засобів інформатики та систем зв'язку. Україна має значний, визнаний у світі, науково-технологічний потенціал та фундаментальні дослідження у цих галузях.

Особливе значення має запровадження стимулів до створення та практичного застосування нових речовин та матеріалів із заданими властивостями, в т. ч. стратегічних матеріалів для електронної промисловості.

По-четверте. Розвиток біологічної галузі, яка також має унікальний науково-технологічний потенціал. За умов державної підтримки та розвитку відповідної інфраструктури Україна зможе забезпечити вихід на світовий ринок зі зразками конкурентоспроможної біологічної продукції, які не мають аналогів у світі. Йдеться про виробниче впровадження нових біотехнологій, у т. ч. для сільського господарства, переробних галузей, легкої та харчової промисловості, виробництва ліків, діагностичних препаратів, очищення від радіоактивних забруднень тощо.

По-п'яте. Утворення фінансово-промислових груп, у т. ч. транснаціональних, а також горизонтальних та вертикальних холдингових компаній, науково-технічних центрів, технополісів, технопарків тощо. У перспективі ці структури мають утворити основний стрижень науково-технологічного та інноваційного процесу. Окремі з них можуть розвиватися через механізми вільних економічних та офшорних зон. Визначення мережі та здійснення організаційних заходів, спрямованих на утвердження таких структур, повинне розглядатися як одне з ключових завдань уряду на найближчі роки.

Водночас слід активно сприяти розвитку венчурного бізнесу, як одного з найважливіших елементів інноваційної системи. Необхідно якомога повніше реалізовувати потенціал малих і середніх підприємств, що займаються ризикованими науково-технологічними проектами. Від цього значною мірою залежить сучасне і майбутнє вітчизняної економіки.

По-шосте. Здійснення урядом заходів щодо стимулювання експортної орієнтації високотехнологічних виробництв. Водночас пріоритетною має стати політика розширення внутрішнього ринку високотехнологічної продукції.

По-сьоме. Інституційне забезпечення державної інноваційної політики:

— посилення координації фундаментальних досліджень в академічному, вузівському та галузевому секторах науки;

— вдосконалення чинної та розробка нової нормативно-правової бази забезпечення ефективного захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності;

— створення сучасної патентно-інформаційної бази та довідково-пошукового апарату до неї з використанням світових досягнень інформатики в патентній технології;

— визначення державної політики приватизації установ науково-технічної сфери;

— поліпшення системи стандартизації та сертифікації, а також системи державної статистики науково-технічного прогресу, наближення її до європейських стандартів;

— запровадження системи стимулювання кооперації науки і виробництва, механізмів регіональної підтримки науково-технічної діяльності;

— створення галузевих та регіональних центрів трансферу високих технологій;

— сприяння міжнародному співробітництву в інноваційній сфері, її інформаційному та консалтинговому забезпеченню, розвитку трансферу технологій.

Політика енергозабезпечення

Суспільне виробництво України є найбільш енергоємним в Європі. Незважаючи на те, що вона імпортує понад 41% від загального обсягу споживання енергії, ефективність використання енергії дуже низька. Вона приблизно у шість разів нижча, ніж у країнах з подібним рівнем доходів і ще більшою мірою — від рівня країн з розвиненою економікою. Якщо в Німеччині енергоємність ВВП складає 0,19 кілограма умовного палива на долар, то в Україні 1,91. Як наслідок, нині в нашому енергосекторі склалася по суті критична ситуація. Без її поліпшення неможливий не тільки прогрес в економіці, а й її загальна стабілізація.

Проблеми в енергозабезпеченні органічно пов'язані з наявними в українській економіці кризовими процесами, в концентрованому вигляді відбивають їх сутність та багатоаспектність. Це потребує і комплексних підходів до розв'язання цих проблем.

До особливо гострих з них відносяться неплатежі та бартеризація обмінних операцій, відсутність конкурентного ринку. Деформованість енергоринку веде до цінових диспропорцій, значного здорожчання енергетичних ресурсів, перерозподілу прибутків від енергокомпаній до посередників, масових зловживань.

Водночас енергетична проблема в Україні не зводиться лише до питань енергоринку, хоча вона дуже дає про себе знати. Виключної актуальності набули питання енергозбереження, а також розвитку власного паливно-енергетичного комплексу.

Ситуація на енергоринку тісно пов'язана з системою обліку енергоспоживання, фінансуванням бюджетних споживачів енергетичних ресурсів, платоспроможністю населення та суб'єктів господарювання, доступністю кредитів, диверсифікованістю платіжних інструментів тощо.

Усе це вимагає від уряду опрацювання цілісної системи взаємопов'язаних поточних та стратегічних заходів. В їх основі має бути рішуче поглиблення ринкових перетворень в паливно-енергетичній галузі. Для цього потрібно:

По-перше. Послідовне проведення приватизації енергетичної галузі та належне її правове забезпечення. Галузь зможе належно працювати тоді, коли на її підприємствах з'явиться ефективний власник.

По-друге. Подолання неплатежів та платежів у немонетарній формі. Помилкою попереднього складу уряду було те, що він прагнув робити це суто адміністративними заходами. Досвід останніх років доводить протилежне: потрібне створення ефективного енергоринку, формування на цій основі рівноважних міжгалузевих цін.

По-третє. Скасування податкових пільг, передбачених для окремих енергетичних ресурсів. Завдання полягає в тому, щоб уже в цьому році перейти на повне відшкодування споживачами витрат в енергетичному секторі. Водночас необхідно посилити адресність дотацій громадянам за споживання енергоресурсів.

По-четверте. Розвиток власної паливно-енергетичної бази, розширення розвідки та видобутку запасів нафти та газу.

Ефективної державної підтримки потребує вугільна промисловість. Останнім часом зупинено багаторічне падіння видобутку вугілля. У минулому році його приріст перевищив 4,0 млн. тонн.

Однак проблема реформування та фінансового оздоровлення галузі ще лишається дуже складною і гострою. Вугільна промисловість потребує глибокої реконструкції (у т. ч. і за рахунок іноземних кредитів), закриття безперспективних шахт, які є тягарем для економіки держави, уникнення пов'язаних з цим масового безробіття шахтарів, развалу соціальної інфраструктури. Потрібно привести у відповідність з потребами національної економіки структуру галузі, забезпечити нарощування видобутку дефіцитних марок вугілля, адаптувати організаційні структури галузі до роботи в нових економічних умовах.

Водночас пропонується внести уточнення у стратегію енергозабезпечення з наданням переваги технічному переоснащенню теплових електростанцій на базі енергоефективних технологій, комбінованого виробництва теплової та електричної енергії. Потрібна державна програма запровадження маневрових ТЕЦ, парогазових установок з котлами-утилизаторами, технологій спалювання вугілля з його газифікацією та в циркулюючому киплячому шарі тощо. Це дозволить не лише підвищити енергетичну незалежність країни, а й відкрити перспективу вугільній промисловості, задіяти відповідні потужності вітчизняного машинобудування, чорної та кольорової металургії, приладобудування та будіндустрії, істотно знизити потреби в імпорті природного газу. Потрібно враховувати і зацікавленість у такій політиці іноземних інвесторів, а також екологічний аспект цієї проблеми. Втілення в життя відповідної програми може стати важливим інструментом розвитку внутрішнього ринку, а відтак і пріоритетом економічної політики на наступне п'ятиріччя.

Предметом постійної уваги уряду має бути й атомна енергетика. Потрібно забезпечити введення в дію енергоблоків АЕС високого ступеня готовності, модернізацію та реконструкцію діючих енергоблоків АЕС з метою підвищення їх надійності та безпеки, здійснення заходів із створення виробництва ядерного палива, розширення випуску обладнання для АЕС та зняття з експлуатації блоків Чорнобильської АЕС.

Необхідно забезпечити підтримку розвитку нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії та малої гідроенергетики.

Реформи в аграрному секторі

Зусилля держави концентруватимуться на відродженні села, перетворенні АПК у лідируючий, експортоспроможний сектор економіки. Буде багатим село — обов'язково зростатиме добробут міського населення. Усе це передбачає, що агропромисловий комплекс має стати одночасно й лідером економічних реформ.

Досягнення між Президентом України, Верховною Радою та урядом політичного консенсусу у виробленні стратегії дальшого поглиблення реформ в аграрно-промисловому секторі — одне з актуальних і невідкладних завдань на найближчий період.

У питаннях реформування АПК найгострішою є проблема прискорення земельної реформи. Потрібно довести до логічного завершення проголошений у жовтні 1994 р. основний принцип реформування земельних відносин: земля має належати тим, хто її обробляє.

Ми вже пройшли значну частину шляху до утвердження приватної власності на землю. 6,1 млн. селян стали власниками земельних паїв, однак отримані ними сертифікати не забезпечують повною мірою приватної власності на землю. Тут ми зупинилися на півдорозі. А це вкрай небезпечно. Основне завдання аграрної реформи — запровадження дійового мотиваційного механізму докорінної перебудови сільськогосподарського виробництва, підвищення його якісних характеристик та ефективності — виявилося нереалізованим. А без цього марно сподіватися на залучення в АПК серйозних інвестицій на його технічне та технологічне переоснащення, формування на селі реального власника, підвищення добробуту та соціального захисту сільських жителів.

Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» створює вагомі передумови для істотного прискорення ринкових перетворень на селі, завершення реформування громадського сектора сільськогосподарського виробництва на основі приватної власності.

Однак мусимо розуміти, що визначених Указом норм (за всієї їх значущості) недостатньо для відчутної зміни на селі ситуації на краще. Приватна власність і засновані на її підвалинах нові господарства не запрацюють, якщо не буде створено ефективних механізмів кредитного обслуговування села, спеціалізовані банківські інституції. Зробивши крок до утвердження приватної власності на землю, потрібно одночасно визначитися і стосовно проблеми кредитування.

Потрібно вирішити і питання часткового списання та реструктуризації боргових зобов'язань КСП при їх реформуванні у приватні підприємства і господарства з орендними відносинами. Цей крок також може бути ефективним лише за відповідної системи кредитування.

Таким же нагальним є створення на селі ринкової інфраструктури.

Потребує суттєвого удосконалення й заснована раніше (державна за своєю суттю) система лізингу сільгосптехніки. І в цьому питанні ми повинні дивитися вперед. Через кілька років наявна на селі техніка стане повністю непридатною для експлуатації. Утвердження приватної власності на землю створює передумови для відповідних змін і в механізмах лізингу.

Людей турбує і проблема захисту прав власника на землю. Інструменти такого захисту існують у всіх країнах, де діють відповідні відносини. Слово за Верховною Радою. Потрібно усунути всі можливі колізії в цьому питанні.

Вирішення зазначеного комплексу завдань визначає зміст реформи аграрних відносин, яку ми маємо здійснити в Україні у максимально стислі строки — за 2000-2001 рр. Її ключовими напрямами повинні стати:

По-перше. Реальне реформування колективних сільськогосподарських підприємств на засадах приватної власності. Визначальними у виборі приватного господарства, що приходить на зміну КСП, мають бути вищий рівень персоніфікації власності, максимальне забезпечення цілісності господарсько-територіальних комплексів, що забезпечить ефективне використання землі й майна, розвиток соціальної сфери села.

По-друге. Перехід на суцільні земельно-орендні відносини між власниками землі (земельних паїв) та суб'єктами господарювання. У цьому процесі необхідно забезпечити:

— обов'язкову платність при використанні землі між суб'єктами земельних відносин, що стимулюватиме закріплення на землі більш ефективного господаря, раціональніше використання землі та сприятиме соціальному захисту (через орендну плату) селян — власників землі;

— спрощену процедуру індивідуальної і групової передачі селянами земельних паїв та майна в оренду приватним формуванням і введення повідомно-реєстраційного порядку передачі — одержання земельних паїв в оренду;

— прискорення організації сільськогосподарських сервісних кооперативів.

По-третє. Розвиток особистих підсобних господарств і перетворення найбільших із них у товарні господарства селян — мініфермерські господарства. За роки незалежності України та переходу до ринкової системи приватний сектор забезпечив відчутне зростання обсягів виробництва. Його частка у виробництві сільськогосподарської продукції збільшилася з 29,4 до 59,9%.

Для того, щоб надати більшого простору дальшому розвиткові цього сектора, потрібно забезпечити:

— безперешкодне вилучення селянами (за їх бажанням) земельних паїв з КСП та розширення за рахунок цих паїв особистих підсобних господарств без надання їм статусу юридичної особи (фермерських господарств) і підвищення таким чином рівня товарності цих господарств;

— виділення селянам (на отриманий земельний пай) у натурі майна в рахунок погашення майнового паю, заборгованості із заробітної плати, а саме: будівель і споруд, приміщень, техніки, робочої і продуктивної худоби, знарядь праці тощо.

По-четверте. Всебічний розвиток інфраструктури ринку сільгосппродукції, забезпечення його прозорості, паритетності, створення рівних умов для конкуренції всіх учасників аграрного ринку. З цією метою передбачається:

— стимулювання створення селянських (фермерських) кооперативів та приватних підприємств у сфері агросервісу, переробки і збуту продукції шляхом поширення на всю сферу агросервісу системи пільгового оподаткування, яка діє для сільського господарства, тощо;

— забезпечення закупівлі для державних потреб ресурсів і продукції та їх продаж сільгоспвиробникам виключно через аукціони й біржі незалежно від власності та розмірів підприємств;

— надання державної підтримки за програмами розвитку аграрного сектора (племінна справа, селекція тощо) виключно на конкурентних засадах і на зворотній основі або з пайовою участю;

— запровадження ефективних механізмів регулювання експортно-імпортних операцій, недопущення імпорту неякісних продуктів та продовольчих товарів, виробництво яких у необхідних обсягах може здійснювати національний АПК.

По-п'яте. Вдосконалення економічних і фінансово-кредитних відносин на селі:

— запровадження іпотечного кредитування під заставу землі з реально діючим механізмом її вилучення у разі неповернення кредитів;

— створення механізму фінансових гарантій повернення кредитів сільгосптоваровиробниками через спеціалізовані структури за оцінкою платоспроможності та санації підприємств;

— забезпечення адресності підтримки окремих диверсифікованих галузей виробництва (наприклад, виробництва зерна) за рахунок цільових позичок (насіння, техніка) під конкретну продукцію;

— запровадження механізмів відповідальності власників та керівників підприємств і господарств за своєчасну виплату заробітної плати та дивідендів, а також за розрахунки з державою.

По-шосте. Вдосконалення управління агропромисловим комплексом та регулю-

вання економічних відносин на ринкових засадах. З цією метою передбачається:

— чітко розмежувати функції державного управління (форми власності і господарювання, земельні, майнові та трудові відносини, структуру управління, розвиток інфраструктури аграрного сектора тощо) та функції господарського управління (ресурсне забезпечення, організація виробництва, збут продукції, фінансово-кредитне забезпечення тощо);

— здійснити на рівні центральних органів виконавчої влади дальше об'єднання функціонально споріднених інститутів, перевести на корпоративне утримання галузеві й господарські структури управління;

— на цьому ж рівні реорганізувати управління сільського господарства в підрозділи (агентства) з реформування та сприяння розвитку агропромислового комплексу (з покладенням на них вирішення завдань земельної реформи, розвитку агросервісної інфраструктури та інфраструктури продовольчого ринку).

Предметом особливої уваги має стати створення сучасної ринкової системи матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва.

По-сьоме. Проведення аграрної реформи потребує суттєвого удосконалення правового забезпечення.

Кабінет Міністрів зобов'язано внести протягом трьох місяців на розгляд Верховної Ради зміни і доповнення до законодавчих актів:

— Земельного кодексу України в частині розширення особистих підсобних господарств без набуття ними статусу юридичної особи (фермерських господарств) за рахунок приєднання земельних паїв;

— закону «Про оренду землі» у частині зняття обов'язкового нотаріального засвідчення договорів оренди земельних паїв та земельних ділянок;

— законів з питань оподаткування в частині врахування діяльності кооперативів, що обслуговують діяльність сільськогосподарських товаровиробників (матеріально-технічне забезпечення, агротехнічне, агрохімічне обслуговування, переробка, збут продукції) тощо як неприбуткових організацій.

Уряд має також підготувати і подати на розгляд Верховної Ради проект закону «Про особисте селянське господарство», передбачивши в ньому заходи, спрямовані на зміцнення приватного сектора, підвищення рівня його товарності, створення необхідної інфраструктури, надання необхідної державної підтримки у сфері інноваційної діяльності (насінництво, селекція, племінна справа та запровадження сучасних технологій).

Водночас доручити подати мені на розгляд:

— Концепцію формування і функціонування аграрного ринку на 2000-2004 рр., в якій передбачити значне обмеження державного втручання в аграрний ринок, перехід на продаж ресурсів та закупівлю продукції державою (уповноваженими органами) на ринкових засадах (на біржі) з метою підтримки цін, пропозицій і попиту (в інтервенційних цілях) і створення розгалуженої мережі агросервісних та інфраструктурних установ;

— Концепцію розвитку соціальної сфери села;

— Концепцію соціального страхування селян з урахуванням реального реформування сільськогосподарського виробництва на засадах приватної власності на землю і майно, приватних або сімейних форм господарювання на селі.

Утвердження України як транзитної держави. Удосконалення національної мережі зв'язку

Важливе місце в економічній політиці держави має бути відведено невідкладному опрацюванню та реалізації Комплексної програми утвердження України як транзитної держави. Передбачено значно активізувати у 2000-2004 рр. роботу над створенням (відповідно до міжнародних стандартів) національної мережі міжнародних транспортних коридорів та її інтегрування у транспортні системи країн Європи і Азії, Балтійського та Чорноморського регіонів. Водночас має бути спрощено порядок перетину державного кордону України, розширено співробітництво з міжнародними транспортними організаціями, забезпечено приєднання України до міжнародних конвенцій та угод у галузі міжнародних перевезень.

Завданням стратегічної ваги є реалізація проектів, які мають забезпечити участь України у формуванні транспортно-комунікаційної мережі, доставки каспійських енергоресурсів на вітчизняний та міжнародні ринки.

Фінансування відповідних капіталовкладень має здійснюватися з застосуванням фіскальних стимулів, а також шляхом укладання концесійних угод, розміщення цільових емісій цінних паперів на внутрішньому та міжнародних фондових ринках, формування міжнародних фінансово-промислових груп, застосування лізингових механізмів, залучення коштів приватних інвесторів, у т. ч. зарубіжних та міжнародних фінансових інституцій.

Увага уряду має бути сконцентрована на удосконаленні національної мережі зв'язку на базі новітніх технологій, забезпеченні її інтегрування у глобальну інформаційну структуру, на забезпеченні участі України у міжнародних проектах будівництва транс'європейських волоконно-оптичних ліній зв'язку тощо.

Важливим завданням на 2000—2004 рр. є реконструкція телефонних мереж загального користування з використанням новітнього вітчизняного обладнання — цифрових систем комутації С-32, ЕАТС «Донець», «Євроквант», стимулювання роботи підприємств, що спеціалізуються на виробництві цифрових радіорелейних станцій, засобів мобільного зв'язку, комплексу обладнання глобальної морської системи рятування та забезпечення безпеки судноплавства, у т. ч. гідролокаційного обладнання.

V. Основні завдання та напрями соціальної політики

Реалізація завдань економічного зростання створить необхідні передумови для вирішення найбільш складних і назрілих проблем соціальної політики. Ставиться за мету забезпечити у 2000—2004 рр. зростання у 1,3—1,4 разу реальних доходів населення, створення 1 млн. нових робочих місць, поступове підвищення мінімального рівня трудових доходів до межі прожиткового мінімуму. Зі свого боку, активна соціальна політика позитивно впливатиме на прискорення економічного розвитку, надання цьому процесу необоротного характеру.

Основними важелями соціальної політики наступного періоду стануть:

Адресна підтримка соціально незахищених верств населення

По-перше. Головна увага зосереджуватиметься на визначенні та невідкладній реалізації узгоджених з Верховною Радою механізмів (у т. ч. за рахунок фінансових ресурсів, отриманих від продажу високоліквідних об'єктів державної власності, земельних ділянок несільськогосподарського призначення, інших об'єктів, приватизація яких не загрожує національній безпеці України) погашення (не пізніше кінця 2000 р.) та недопущення у майбутньому заборгованості з заробітної плати, пенсій та інших соціальних виплат.

По-друге. На принципах розподілу відповідальності між державою, роботодавцями та громадянами удосконалюватиметься система соціальної підтримки населення, яка має бути спрямована на поглиблення адресності державної соціальної допомоги через упорядкування на законодавчому рівні пільг, що надаються різним категоріям населення, систему регулювання гарантованого мінімального сукупного доходу. Поступово розмір цього доходу повинен наближатися до величини прожиткового мінімуму залежно від реального фінансового стану держави. На його основі буде реформуватися діюча в Україні нормативно-правова база державних соціальних стандартів та соціального захисту населення. Об'єктом державної соціальної допомоги має виступати сім'я відповідно до рівня її доходу.

В Україні має бути прийнята та реалізована Програма запобігання бідності, а також Програма компенсації знецінених вкладів громадян.

По-третє. Необхідно здійснити національну та регіональні програми професійної реабілітації та зайнятості інвалідів з метою їх залучення до активного життя, а також Державну програму забезпечення інвалідів спецавтотранспортом, протезно-ортопедичними виробами, візками для пересування та іншими засобами реабілітації.

По-четверте. Уряд має забезпечити належний контроль за створенням на підприємствах всіх форм власності безпечних і здорових умов праці.

По-п'яте. Поглибленню державної підтримки малозахищених верств населення сприятиме вдосконалення механізмів надання субсидій на оплату житла, комунальних послуг, палива, в т. ч. сільському населенню, запровадження (для окремих категорій громадян залежно від рівня доходів) субсидій на послуги, пов'язані з забезпеченням їх життєдіяльності (користування транспортом, телефоном тощо).

По-шосте. Як ефективний засіб соціального захисту має бути запровадження системи загальнообов'язкового державного соціального страхування. Воно дозволить реалізувати конституційні права громадян на матеріальне забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також старості. У 2000 р. необхідно завершити роботу над створенням сучасної законодавчої бази щодо реформування соціального страхування з метою наближення його до європейських стандартів. Від цього значною мірою залежатиме підвищення рівня соціального захисту загалом.

По-сьоме. Предметом постійної турботи уряду має стати удосконалення механізмів соціального захисту громадян, які постраждали від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Актуальні завдання пенсійної реформи

Кабінет Міністрів зобов'язано у невідкладному порядку вирішити комплекс проблем, пов'язаних з проведенням пенсійної реформи. Головна її мета — підвищення державних гарантій у досягненні більш високих соціальних стандартів у пенсійному забезпеченні громадян.

У стислі строки необхідно створити основні правові і організаційні умови для переходу до змішаної пенсійної системи. Вона буде трирівневою і включатиме:

— істотно реформовану державну розподільчу систему;

— обов'язкові заощадження населення у пенсійних фондах;

— добровільні пенсійні заощадження населення.

Першочергової уваги потребує забезпечення необхідного динамізму та фінансової стабільності пенсійної системи. уряд повинен:

— вжити ефективних заходів для повної ліквідації і недопущення у майбутньому утворення заборгованості перед пенсіонерами;

— запровадити до кінця 2000 р. персоніфікований облік внесків населення в систему загальнообов'язкового державного страхування;

— забезпечити поетапну оптимізацію співвідношення між середньою пенсією і середньою заробітною платою, враховуючи тривалість страхового стажу, величину заробітної плати та демографічні показники. Удосконалити механізм коригування заробітку при обчисленні пенсій;

— стимулювати формування професійних пенсійних фондів, насамперед у галузях і виробництвах з високим рівнем ризику втрати працездатності;

— здійснити плавне підвищення пенсійного віку у поєднанні з заохоченням відстрочки виходу на пенсію;

— розробити проекти законодавчих актів щодо посилення зацікавленості громадян у довгострокових заощадженнях у недержавних пенсійних фондах, а також механізм переходу до обов'язкової нагромаджувальної системи з фіксованим розміром відрахувань від заробітної плати;

— забезпечити управління пенсійною системою на основі партнерських відносин.

Забезпечення випереджаючого зростання вартості робочої сили

У 2000—2004 рр. здійснюватиметься політика, яка має забезпечити випереджаюче зростання заробітної плати, що дозволить підвищити купівельну спроможність населення, зробить доступним задоволення його життєвих потреб. Це стане можливим завдяки удосконаленню механізмів визначення мінімальної заробітної плати, що розглядатиметься як державна гарантія нижньої межі заробітної плати, основу якої складатиме прожитковий мінімум.

Важливим інструментом реалізації цього завдання стане перехід у 2000 р. до нового соціального стандарту — регульованої державою мінімальної погодинної заробітної плати (обов'язкової для всіх секторів економіки) з поступовим запровадженням погодинної оплати праці. Посилюватиметься державний вплив на нормування праці. Це сприятиме більш ефективному використанню робочого часу, створенню додаткових робочих місць з неповним робочим днем, на допоміжних роботах, у приватній сфері послуг, громадських і тимчасових роботах.

Невід'ємною складовою політики оплати праці стане застосування сучасних мотиваційних і стимулюючих механізмів високопродуктивної праці — таких, як участь працюючих у розподілі прибутків, акціонуванні підприємств, визначенні розмірів заробітної плати через оцінку особистого внеску та ділових якостей працівників.

Удосконалюватиметься податкове законодавство з метою зменшення податкового навантаження як на фонд оплати праці, так і на доходи громадян, що стане реальним джерелом зростання номінальної і реальної заробітної плати.

У повному обсязі мають бути реалізовані державні гарантії щодо індексації заробітної плати, яка підтримуватиме її стабільний реальний рівень.

Орієнтація стратегії економічного зростання на створення нових робочих місць

Пріоритетним завданням наступного періоду стане максимальна орієнтація стратегії економічного зростання на забезпечення продуктивної зайнятості, скорочення прихованого безробіття. У 2000—2004 рр. мають бути реалізовані Програма структурної перебудови економіки, Генеральна схема створення нових робочих місць, Програма розвитку трудового потенціалу України, п'ятирічні галузеві програми ефективної зайнятості, щорічні регіональні програми зайнятості населення та регулювання ринку праці. Головне їх призначення — створення нових і ефективне використання наявних робочих місць, особливо в шахтарських регіонах, моногалузевих містах та інших населених пунктах, створення надійних механізмів забезпечення державних гарантій працевлаштування молоді (зокрема випускників навчальних закладів, звільнених з армії), підвищення якості та конкурентоспроможності національної робочої сили, формування мотивації до продуктивної праці в офіційному секторі економіки та високої трудової активності.

Діяльність органів влади спрямовуватиметься на здійснення політики ефективної підтримки самозайнятості населення, сімейного підприємництва, малого та середнього бізнесу, сприяння розвитку громадських робіт, посилення соціального захисту безробітних громадян та їх професійно-психологічної реабілітації.

Реалізації політики зайнятості сприятиме розширення мережі спеціальних (вільних) економічних зон.

Прискорений розвиток житлового будівництва, забезпечення доступності житла для різних верств населення

Уряд повинен забезпечити прискорений розвиток та розширення масштабів житлового будівництва. Останнім часом створено достатньо сприятливі умови для розв'язання цього завдання, зокрема — стимулювання будівельної галузі на основі пільгового оподаткування, довгострокового (в т. ч. іпотечного) кредитування, залучення заощаджень населення.

Має бути збережена система забезпечення житлом найменш соціально захищених верств населення, фінансування якої повинно здійснюватися за рахунок державного та місцевих бюджетів. Особливої уваги потребує розширення діючих програм «Сільський дім» та забезпечення житлом військовослужбовців, підтримка молодіжного житлового будівництва. Програми забезпечення населення житлом мають бути опрацьовані в кожному регіоні. Їх реалізація розглядатиметься як одне з ключових завдань регіональної політики. Ставиться завдання подвоїти за 2000—2004 рр. обсяги введення житла, зробити його доступним для різних верств населення, створити такі умови, за яких кожен громадянин міг би вільно, відповідно до своїх потреб та можливостей, спорудити житло, придбати його у власність чи взяти в оренду.

Поліпшення охорони здоров'я населення. Активна демографічна політика

Важливим завданням виконавчої та законодавчої влади є здійснення скоординованих кроків, спрямованих на поліпшення охорони здоров'я населення. уряд повинен забезпечити поетапне збільшення державних асигнувань у цю сферу, їх раціоналізацію та ефективне використання, підвищення якості медичних послуг, переорієнтацію охорони здоров'я на суттєве посилення заходів з попередження захворювань, запобігання інфекційним захворюванням, зниження ризиків для здоров'я, що пов'язані з забрудненням та шкідливим впливом довкілля.

Система охорони здоров'я має удосконалюватися як за рахунок платних медичних послуг, так і поетапного впровадження системи загальнообов'язкового соціального медичного страхування, створення конкуренції між надавачами медичних послуг та свободи вибору цих послуг. Водночас має гарантуватися безкоштовне медичне обслуговування соціально незахищених верст населення.

Має залишатися і надалі пріоритетною первинна медико-санітарна допомога, особливо людям похилого віку та жителям села. Потрібно вдосконалити надання спеціалізованої допомоги та зниження впливу на дітей, підлітків і вагітних жінок шкідливих чинників Чорнобильської катастрофи.

Слід запровадити нові механізми забезпечення медичних закладів необхідними ліками та медобладнанням вітчизняного виробництва.

Найважливішими пріоритетами демографічної політики мають стати:

— зниження смертності у всіх вікових групах населення, особливо населення працездатного віку, підвищення тривалості життя;

— виховання у населення бережливого ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих, пропаганда здорового способу життя, соціальний захист і моральне заохочення материнства, посилення боротьби з пияцтвом, палінням та іншими шкідливими звичками, сприяння розвитку фізкультури та спорту, служб гігієни;

— розробка та реалізація нової стратегії міграційної політики, перш за все у сфері зовнішньої та внутрішньої трудової міграції;

— адресна підтримка малозабезпечених сімей з дітьми. Завдання уряду — забезпечити реалізацію прийнятих у попередні роки державних програм поліпшення становища дітей, молоді, жінок, сім'ї.

Примноження інтелектуального потенціалу суспільства. Створення рівних можливостей для молоді у здобутті якісної освіти

До найвищих національних пріоритетів має бути віднесено всебічний розвиток освіти, примноження наукового та інтелектуального потенціалу суспільства. При здійсненні освітньої політики слід забезпечити молодим людям рівні (і з кожним роком дедалі ширші) можливості в отриманні якісної освіти, у т. ч. вищої незалежно від доходів та матеріального стану. У 2000—2001 рр. має бути здійснено структурну реформу освіти, спрямовану на збільшення державних асигнувань і, з іншого боку, на максимальне кадрове та наукове забезпечення здійснюваних у країні системних перетворень. Буде розпочато перехід на дванадцятирічну середню, ступеневу професійно-технічну та вищу освіту. Розвиватимуться різні форми організації дошкільного виховання.

Буде стабілізовано мережу сільських шкіл, розпочато реалізацію цільової програми комп'ютеризації сільських шкіл. Усі школярі повинні забезпечуватися у повному обсязі підручниками. Стимулюватимуться демократизація навчально-виховного процесу, розвиток недержавних навчальних закладів, створення та зміцнення конку-

(Закінчення на 10-й стор.).

Україна: поступ у XXI століття

(Початок на 3—9-й стор.).

рентного середовища на ринку надання освітніх послуг. уряд має вирішити питання щодо запровадження механізмів пільгового кредитування студентів на період їх навчання у вищій школі, створення державного фонду сприяння здібній молоді у набутті вищої освіти за кордоном. Для цього потрібно використати не лише бюджетні ресурси, а й благодійні внески та іноземну гуманітарну допомогу.

Предметом постійної уваги уряду мають стати підвищення соціального статусу вчителя, реалізація визначених в останні роки указами Президента України актуальних завдань молодіжної політики.

Економічна криза та недостатнє фінансування спричинили відплив частини науковців в інші сфери діяльності, еміграцію значної кількості кваліфікованої частини наукових кадрів, зменшення у перспективної молоді інтересу до наукових досліджень. Ці процеси потрібно сповільнити і зупинити. Держава має забезпечити поетапне підвищення відносного рівня фінансування науки за рахунок як бюджетних, так і небюджетних асигнувань, оптимізацію науково-технічних розробок та фундаментальних наукових досліджень в установах Національної академії наук і закладах вищої освіти.

Зміцнення позицій середнього класу

Соціально-економічна політика держави зосереджуватиметься на формуванні надійної соціальної бази реформ, створенні сприятливих умов для становлення та зміцнення позицій середнього класу. Реалізація цього завдання розглядатиметься не лише як важливий інструмент ринкових перетворень, розгортання приватної ініціативи та підприємницької активності населення, а й як основа політичної стабільності суспільства, зміцнення демократичних принципів його організації.

Становлення середнього класу здійснюватиметься за рахунок формування стійкого прошарку людей — власників нерухомого майна, земельних ділянок та акцій, прискореного розвитку малого та середнього бізнесу, фермерських господарств, посилення законодавчої захищеності інтелектуальної власності та зміцнення на цій основі соціальних позицій представників науково-технічної інтелігенції, вчених, діячів культури та освіти, спеціалістів середньої ланки управління, фінансистів та менеджерів.

Цьому повинна сприяти активна політика доходів. Подолання диспропорцій, які утворилися, має здійснюватися не шляхом штучного обмеження верхнього рівня доходів, а навпаки, їх легалізації та виведення з тіні, розширення прошарку людей, які користуються приватною власністю, у т. ч. на землю, отримуючи від цього доходи. Стимулювання населення до набуття приватної власності та її ефективний захист повинні стати одним із принципових пріоритетів соціальної політики держави.

VI. Зміцнення економічної безпеки України

Завдяки закладенню на попередньому етапі базових засад незалежності і державності України, утвердженню її як повноправного суб'єкта світового співтовариства, внормуванню відносин з сусідніми державами можливості загрози нашій державності зміщуються зараз у площину економічної безпеки. Відповідно підпорядкування діяльності органів державної влади всіх рівнів політиці захисту національних економічних інтересів України залишатиметься і надалі основою діяльності Президента України.

Ключовими завданнями забезпечення економічної безпеки мають стати:

По-перше. Остаточне подолання наслідків десятирічної кризи, досягнення реального економічного зростання та його підпорядкування завданням соціального розвитку держави.

По-друге. Суттєве посилення фінансової безпеки України, першочергове зміцнення фінансового потенціалу реального сектора економіки, суб'єктів господарювання, домашніх господарств, забезпечення збалансованого розвитку бюджетної сфери, надійної внутрішньої та зовнішньої захищеності національної валюти, інтересів вкладників, фінансового ринку, здійснення виваженої політики внутрішніх та зовнішніх запозичень держави, максимальне поліпшення інвестиційного клімату.

По-третє. Створення надійних гарантій технологічної безпеки, розвитку науково-технічного потенціалу, захисту інтелектуальної власності, становлення України як високотехнологічної держави.

По-четверте. Посилення енергетичної безпеки, здійснення активної державної політики енергозбереження та розвитку власного енергопотенціалу, диференціація ринків і створення умов для реальної конкуренції у сфері енергопостачання.

По-п'яте. Вирішення всього комплексу проблем, від яких залежить продовольча безпека держави, недопущення експансії неякісних імпортних продуктів та продовольчих товарів, які може випускати у необхідних обсягах національний агропромисловий комплекс.

По-шосте. Здійснення на національному, регіональному та об'єктному рівнях найгостріших поточних завдань і довгострокових пріоритетів екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища, розвиток і вдосконалення відповідної законодавчо-правової бази, застосування економічних інструментів (поетапного запровадження платного природокористування) для відтворення та раціонального використання природних ресурсів.

У зв'язку з цим перед урядом ставляться завдання:

— гарантування екологічної безпеки ядерних об'єктів і радіаційного захисту населення та довкілля, зведення до мінімуму впливу наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;

— поліпшення екологічного стану басейну р. Дніпро та якості питної води;

— стабілізації та поліпшення екологічного стану в містах і промислових центрах Донецько-Придніпровського регіону;

— будівництва нових та реконструкції діючих потужностей комунальних очисних каналізаційних споруд;

— запобігання забрудненню Чорного та Азовського морів і поліпшення їх екологічного стану;

— формування збалансованої системи природокористування та екологізації технологій у промисловості, енергетиці, будівництві, сільському господарстві, на транспорті;

— збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвитку природно-заповідної справи.

По-сьоме. Реалізація інформаційної безпеки держави, протидія дезінформації про економічний і політичний стан держави.

По-восьме. Задоволення матеріально-технічних потреб Збройних Сил держави на рівні раціональної оборонної достатності.

По-дев'яте. Посилення інтеграційних процесів, вирішення завдань щодо ширшого входження України у світовий економічний простір, освоєння нових зовнішніх ринків збуту вітчизняної продукції, активний захист інтересів національного капіталу та товаровиробників. Йдеться про реалізацію такої зовнішньоекономічної політики, яка дозволила б Україні посісти гідне місце у світовому поділі праці, міжнародній торгівлі та фінансах, сприяла реалізації її потенціалу .

* * *

Основна сутність стратегії економічного та соціального розвитку України на 2000—2004 рр., викладена у даному Посланні, полягає у реалізації чітко окресленого завдання: стабілізації економіки, наповненні її соціальним змістом та прискореному виведенні на траєкторію стійкого зростання через поглиблення курсу ринкових реформ, виважену й послідовну структурну політику. У цій формулі сконцентровано не лише переконаність у можливості позитивних зрушень, реальних і відчутних змін вже в найближчій перспективі, а й сподівання на краще майбутнє кожного співвітчизника, кожної родини, на зміцнення нашої держави, її прилучення до надбань сучасного цивілізаційного розвитку.

Вступаючи у нове, XXI століття, Україна має все необхідне для того, щоб такі наші сподівання стали реальністю.

Думки з приводу

Заява депутатської фракції комуністів у Верховній Раді України з приводу останніх подій у Верховній Раді і навколо неї

Фракція Комуністичної партії України вважає, що дії так званої «більшості» є черговою ганебною провокаційною акцією правлячого режиму з подальшого придушення демократичних прав і свобод в нашій державі, руйнації основ державності.

Після президентських виборів, проведених з грубими порушеннями законодавства, в умовах тотального адміністративного і психологічного терору щодо комуністів, усіх лівих сил та їх прихильників, соціально-економічна ситуація і моральна атмосфера в суспільстві ще більше погіршилися. З кожним днем загострюється глибока і затяжна криза. Триває брудна кампанія зведення рахунків з опозицією, над волевиявленням людей чиниться насильство.

І замість того, щоб об'єднати 50-мільйонний народ України задля відродження виробництва, ліквідації масового безробіття, підвищення зарплат і пенсій, погашення безпрецедентної за обсягами заборгованості з соціальних виплат, зупинення зростання цін на житлово-комунальні і транспортні послуги, хліб та інші товари першої потреби, Президент Л. Кучма і його напівкримінальне оточення здійснюють згубний для країни курс на догоду МВФ і на захист інтересів вітчизняних олігархів.

Намагаючись запопадливо догодити своїм закордонним господарям, задовольнити корисливі інтереси доморощених мафіозних кланів, які підтримали його на президентських виборах, Л. Кучма форсує так звані «радикальні реформи», приватизацію стратегічних народногосподарських об'єктів, нарощує зусилля з розпродажу землі, що є основою національної безпеки України.

І щоб відвернути увагу доведеного до злиднів і зубожіння населення від насущних проблем життя, Президент і його команда організували «парламентську кризу» — широкомасштабну політичну авантюру, цинічно і безсоромно втручаючись у роботу Верховної Ради, яка є головною перепоною цим антидемократичним, антиконституційним діям правлячого режиму. Сьогодні з трьох гілок влади в нашій державі лише парламент із усіма його недоліками є основою демократії, виражає законні інтереси народу. І заслуга в цьому лівих фракцій, які — найорганізованіші, найдисциплінованіші і найзгуртованіші — є ініціативною та провідною силою у Верховній Раді в боротьбі за соціальні права рідного народу, за недопущення остаточного розграбування України та перетворення її на колонію, сировинний придаток Заходу.

Ось чому адміністрація Президента розпочала шалену кампанію з дискредитації Верховної Ради, а штучно сформована нею так звана парламентська «більшість» зініціювала протистояння у депутатському корпусі і намагається будь-що не тільки переобрати ліве керівництво парламенту, а через антиконституційний заколот узагалі ліквідувати парламентаризм як єдиний і останній оплот народовладдя в Україні, зробити Л. Кучму абсолютним диктатором, остаточно знищити українську державність, соборність і єдність народу, що може поставити під загрозу незалежність і територіальну цілісність України.

Втративши почуття реальності, правляча верхівка зухвало і цинічно продовжує зусилля з маніпулювання суспільною свідомістю, введення людей в оману. Масове зомбування людей здійснюється в умовах інформаційної блокади, неможливості для прогресивних сил донести свою точку зору щодо подій у Верховній Раді до широкого громадського загалу. Владою використовуються всі адміністративні важелі, великі матеріально-фінансові ресурси, інформаційно-психологічні махінації і пресинг, щоб перетворити Верховну Раду на структурний підрозділ адміністрації Президента, на засіб боротьби Л. Кучми проти свого народу на користь міжнародних мафіозно-олігархічних кланів.

Фракція КПУ закликає об'єднатися всі патріотичні сили України у боротьбі за збереження народовладдя, демократії, засудити дії антидержавницьких угруповань.

Петро СИМОНЕНКО,
керівник фракції.

Коріння парламентської кризи

Степан ГАВРИШ, фракція «Відродження регіонів»:

— Парламентська криза закладена передусім у минулорічних виборах Президента України. Ліві програли, і їхня ідеологія, у тому числі з використанням законодавчої трибуни парламенту, не була підтримана не лише народом, а й самими законодавцями. Більша частина депутатів об'єдналася і виступила з протестом проти постійного використання Верховної Ради як гальма і соціального, і політичного, і головне —на законодавчому рівні.

Причина нинішньої кризи полягає також і в недосконалості самої конструкції парламенту. Адже сьогодні парламент фактично не несе ані юридичної, ані політичної відповідальності за наслідки своєї діяльності. Це призвело до того, що певна частина народних депутатів і політичних сил у парламенті вела себе безвідповідально в усіх стосунках із суспільством і використовувала цю безвідповідальність для ідеологічного впливу. Запанував принцип: що гірше, то краще. Безумовно, це призвело до дуже серйозного розшарування всередині парламенту, а з другого боку, парламент втратив свої перспективи.

Отже, саме створення більшості в парламенті, а на її грунті — нової структури Верховної Ради, є єдиним виходом із кризи.

21 січня парламент прийняв конкретні рішення, за тиждень між сесіями домовилися про пакет кандидатур на посади керівництва ВР та голів комітетів. Сьогодні, на мій погляд, парламентська криза практично завершилася і відкрився рух нормальним конституційним шляхом розвитку парламентаризму. Упевнений, що Верховна Рада плідно працюватиме.

«Ніхто не має права виключати меншість з політичних процесів»

СЬОГОДНІ відбудеться «круглий стіл» на тему «Формування парламентської більшості: стан, проблеми, перспективи». Серед організаторів заходу — Інститут законодавства Верховної Ради, Інститут політики, Товариство конституційного права, Асоціація українських банків, низка інших громадських організацій.

Наш кореспондент зустрівся і розмовляв з одним із організаторів «круглого столу», головою Товариства конституційного права Володимиром КАМПО.

— Як ви оцінюєте нинішню ситуацію в парламенті, його поділ на більшість і меншість?

— Поява парламентської більшості — важливий крок на шляху формування системи парламентаризму. Хтось повинен складати більшість, а хтось —меншість. Хтось же повинен брати на себе відповідальність за визначення політики законодавчого органу, формування уряду, здійснювати контроль за його діяльністю тощо. Це, до речі, необхідна умова для країн з парламентськими формами правління.

— Заступник голови парламенту Віктор Медведчук у своїй статті назвав нинішню ситуацію у Верховній Раді «оксамитовою революцією-2». Хотілося б почути вашу думку про такий погляд на розвиток подій у парламенті.

— Він близький до істини. Але це ще не «оксамитова» революція, бо для неї характерна зміна основ суспільного життя.

А для того, щоб така революція відбулася, треба, щоб народ за відповідними законами і принципами обирав не тільки народних депутатів, а й депутатів місцевих рад, голів міст.

А ідея цього «круглого столу» з'явилася під впливом ситуації, яка склалася у Верховній Раді. Оскільки ми хотіли, щоб парламентська більшість формувалася легітимно, на конституційних засадах і могла реально впливати на стан справ у ВР і у відносинах з виконавчою гілкою влади. Під час «круглого столу» для обговорення буде запропоновано проект договору між урядом і парламентською більшістю. У цьому проекті ми викладаємо власне бачення обопільної солідарної відповідальності законодавців і урядовців.

— Однак це — лише одна сторона проблеми. Інша — відносини з меншістю. Чи пролунає ця тема на засіданні «круглого столу»?

— Нас ця проблема хвилює не менше, бо ми розглядаємо парламент як єдине ціле. І тому роль меншості не варто недооцінювати. Як правило, нові ідеї пропонує меншість. А більшість повинна допомогти ці ідеї реалізувати практично.

Окрім того, ніхто не має права виключати меншість з політичного процесу. Це було б дуже грубою помилкою.

А тому, переконаний, у нас буде серйозна розмова на цю тему. І ми спробуємо пошукати шляхи до примирення, конструктивної співпраці.

Розмову вів
Володимир КОРОЛЮК.

Закрытое акционерное общество «Пологовский маслоэкстракционный завод»

сообщает, что очередное собрание акционеров состоится 24 марта 2000 г. в 14.00 в актовом зале завода по адресу: г. Пологи, ул. Ломоносова, 36.

Повестка дня:

1. Отчет Председателя Правления общества по результатам деятельности за 1999 год.
2. Отчет Ревизионной комиссии о финансово-хозяйственной деятельности акционерного общества.
3. Утверждение порядка распределения прибыли за 1999 год.
4. Направления развития акционерного общества на 2000 год.
5. Разное.

Регистрация акционеров начнется с 12.00 по документам, подтверждающим личность акционера или его представителя.

Телефон для справок: (6165) 2-32-91.

ДП «КАТИОН-ЕХІМ» виробляє і реалізує

— телевізори кольорові і чорно-білі,
— конденсатори танталові, електролітичні, необієві,
— обладнання для переробки сільгосппродуктів: драчки, млини, крупорушки, кукурудзолущилки, корморізки,
— пили маятникові, деревообробні верстати.

Форма оплати — будь-яка. Можливий бартер.

Телефони для довідок: (03822) 2-95-72 2-96-52 2-96-34. Факс 2-41-46.

Правління Закритого акціонерного товариства «Фірма «Меблі»

повідомляє, що загальні збори ЗАТ «Фірма «Меблі» відбудуться 17 березня 2000 року о 14 годині 00 хвилин за адресою: м. Київ, вул. Марко Вовчок, 18-А, у приміщенні ЗАТ «Фірма «Меблі». Реєстрація акціонерів починається 17 березня 2000 року о 12 годині 00 хвилин.

Порядок денний загальних зборів ЗАТ «Фірма «Меблі»

1. Звіт Правління про фінансово-господарську діяльність у 1999 році.
2. Звіт Ради товариства про роботу у 1999 році.
3. Звіт ревізійної комісії про роботу у 1999 році.
4. Про затвердження балансу та розподіл прибутку товариства.
5. Про переобрання членів Правління та членів Ради товариства.
6. Про виконання рішень загальних зборів ЗАТ «Фірма «Меблі».
7. Про покладання на Раду товариства окремих функцій, що належать до компетенції загальних зборів товариства.
8. Про внесення змін до Статуту ЗАТ «Фірма «Меблі».
9. Про внесення змін до Положення про Раду товариства, Положення про Правління товариства.

ВАТ «Енергопостачальна компанія «Житомиробленерго»

повідомляє, що чергові загальні збори акціонерів відбудуться 21 березня 2000 року об 11.00 за адресою: м. Житомир, вул. Жуйко,12.

Порядок денний:

1. Звіт Правління про результати фінансово-господарської діяльності Компанії за 1999 рік та завдання на 2000 рік.
2. Звіт Ревізійної комісії про свою роботу та заключення по звіту Правління і балансу Компанії за 1999 рік.

Реєстрація учасників за місцем проведення зборів з 8 год. 30 хв. до 10 год. 30 хв. Для участі у зборах необхідно мати сертифікат акцій та документ, що посвідчує особу; для представників акціонерів, крім того, довіреність на право участі у зборах.

Телефон для довідок: (0412) 20-20-86, факс 20-20-85.

Правління.

ЗАТ Дніпропетровський універмаг «Дитячий світ»

повідомляє, що чергові загальні збори акціонерів відбудуться 21.03. 2000 року о 15.00 за адресою: м. Дніпропетровськ, пр-т Карла Маркса,48.

Реєстрація з 14.00 до 14.45.

Порядок денний:

1. Звіт правління про результати роботи за 1999 р. та перспективи розвитку на 2000 рік.
2. Про розподіл прибутку та виплату дивідендів за 1999 рік.
3. Звіт та висновок ревізійної комісії по річному звіту та балансу, їх затвердження.
4. Внесення змін до внутрішніх документів товариства.
5. Про зміни в складі органів управління та контролю.
6. Про купівлю-продаж товариством власних акцій.

Правління.

ВАТ «КЕЗНО»

повідомляє, що загальні збори акціонерів товариства відбудуться 21 березня 2000 року о 14 годині за адресою: м. Київ, вул. В. Яна, 3/5 у приміщенні заводського клубу.

Порядок денний:

1. Звіт голови правління ВАТ «КЕЗНО» про результати фінансово-господарської діяльності за 1999 рік.
2. Звіт ревізійної комісії.
3. Затвердження результатів фінансово-господарської діяльності ВАТ «КЕЗНО» за 1999 рік та розподіл прибутку.
4. Вибори органів управління ВАТ «КЕЗНО».

Початок реєстрації учасників зборів буде проводитись з 13-ої години 21.03.2000 року.

Довідки за телефоном: 220-41-61.

Арбітражний суд Житомирської області (262014, м. Житомир, вул. Бердичівська, 25) порушив справи про банкрутство:

— ТОВ «Новвест ЛТД» (Новоград-Волинський р-н, с. Гульськ, р/р 9803 АБ «Ажіо»).

— ТОВ «АМІ ЛТД» (м. Нов.-Волинський, вул. Леніна, 63, р/р 26004200803002 в АК АПБ «Україна»).

— ТОВ «Барс» (Новоград-Волинський р-н, с. Тупольці, вул. Кірова, 50, р/р 26003301171420 в філії Житомирського ГВ Промінвестбанку).

Претензії кредиторів приймають протягом місяця з дня опублікування оголошення.

Шановні акціонери ЗАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика»

Повідомляємо, що чергові загальні збори акціонерів розпочнуться 24 березня 2000 року о 14 годині в Будинку культури АТ «Кредмаш», розташованого за адресою: м. Кременчук, Полтавської області, вул. 60 років Жовтня буд., 2.

Порядок денний:

1. Звіт Спостережної ради.
2. Звіт Правління Товариства.
3. Звіт Ревізійної комісії Товариства.
4. Внесення змін та доповнень до Статуту ЗАТ «ККФ».
5. Порядок розподілу прибутку за 1999 рік.
6. Затвердження фінансового плану та розподілу прибутку на 2000 рік.
7. Обрання органів управління та Ревізійної комісії.
8. Різне.

Реєстрація акціонерів розпочнеться о 12 годині за місцем проведення зборів.

Реєстрація проводиться на підставі паспорту.

Представники акціонерів реєструються на підставі належним чином оформленого доручення.

Правління ЗАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика».

Считать недействительными следующие векселя, эмитированные Запорожским электровозоремонтным заводом коллективной научно-производственной и коммерческой фирме «Харитон» в форме общества г. ограниченной ответственностью.

№ векселя	Вид векселя	Дата выписки	Номинал, грн.	Срок погашения
693133442961	Простой	24/06/99	40 000,00	По предъявлению
693133440683	Простой	25/08/99	30 000,00	По предъявлению
693133440670	Простой	11/08/99	10 000,00	По предъявлению

Арбітражний суд Київської області (252033, м. Київ, вул. Жилянська,58 б) порушив справу про банкрутство Госпрозрахункового коопзаготпромторгу «Колос», Переяслав-Хмельницького переробно-заготівельного підприємства (256110, Київська область, м. Переяслав-Хмельницький, вул. Героїв Дніпра, 33. п/р 260013951 в Переяслав-Хмельницькому відділенні Ощадного банку України № 3029, МФО 320100, код ЗКПО 24221898).

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються протягом місяця з дня опублікування оголошення.

УТОЧНЕННЯ:

В газеті «Голос України» від 27 січня 2000 р. № 15 (2262) було опубліковано оголошення про порушення справи про банкрутство ГКП «Колос» (код ЗКПО 24221898) Арбітражним судом Київської області. Додатково повідомляємо, що номер арбітражної справи у вказаному провадженні наступний: № 308/12 б-99.

Акціонерне товариство закритого виду «Сприяння економічним реформам в Україні»

повідомляє про проведення загальних зборів акціонерів товариства з порядком денним:

1. Вихід ЗАТ «Фагот» з числа засновників товариства.
2. Зменшення уставного фонду товариства.
3. Внесення змін до статуту товариства.

Збори відбудуться 20 березня 2000 року за адресою: м. Чернівці, Парковий проїзд, 3.

Реєстрація учасників з 8.00 до 9.00.

Акціонерам при собі необхідно мати документ, який посвідчує особу.

Правління ВАТ «Фісаківське хлібоприймальне підприємство»

повідомляє, що чергові збори акціонерів відбудуться 21 березня 2000 року об 11 год. за адресою: Запорізька обл., Оріхівський район, смт Комишуваха, вул. Залізнична, 10.

Порядок денний:

1. Інформація про зміни у складі акціонерів.
2. Звіт правління ВАТ про результати фінансово-господарської діяльності за 1999 рік.
3. Звіт ревізійної комісії.
4. Звіт спостережної ради.
5. Затвердження річного звіту та балансу товариства.
6. Внесення змін та доповнень до статуту товариства.
7. Про створення нової юридичної особи за участю ВАТ.
8. Обрання правління ВАТ.
9. Обрання спостережної ради.
10. Обрання ревізійної комісії.
11. Різне.

Реєстрація акціонерів проводитиметься з 8.30 до 10.30 за місцем проведення зборів. При собі мати документ, що посвідчує особу. Представникам акціонерів —додатково мати довіреність.

Арбітражний суд Харківської області (310002, м. Харьків, площа Свободи, 5, Держпром, 8-й під'їзд), порушив справу про банкрутство:

— № 11809/7-74 — ЗАТ «Торговий дім «Система-Скло» (код ЗКПО 23761397, Харківська область, Дергачівський р-н, смт. Пересічне, вул. Шота Гогорішвілі, 1, рахунок № 26004160 у Харківській обласній дирекції АППБ «АВАЛЬ», МФО 350589).

Арбітражний суд Харківської області приймає заяви кредиторів та санаторів протягом місяця з дня опублікування оголошення.

Арбитражный суд Харьковской области (61022, г. Харьков, пл. Свободы, 5, Госпром, 8-й подъезд), возбудил дело № 12076/7-74 о банкротстве САО «Эра» (г. Харьков, ул. Академика Павлова, 120 р/с 2600510025 в «ЭРА-Банке», МФО 351793, код 19463530).

Арбитражный суд г. Киева (г. Киев-30, ул. Б. Хмельницкого, 44-В) возбудил дело № 23/34 о банкротстве ЗСА «Надія» (г. Киев, ул. Тарасовская, 15-А, р/с в Старокиевском отделении Проминвестбанка г. Киев).

Претензии кредиторов принимаются в течение месяца со дня публикации объявления.

ОАО Беляевское РО «Агропромтехника»

сообщает о проведении общего собрания акционеров 17 марта 2000 года в 10.00 в помещении предприятия по адресу: п. Повстанческий, Беляевского р-на, Одесской обл.

Повестка дня:

1. Утверждение годовых результатов деятельности общества за 1999 год. Информация председателя правления А. С. Чебан.
2. Утверждение отчета ревизионной комиссии. Информация председателя ревкомиссии В. М. Верро.
3. Утверждение отчета наблюдательного совета. Информация председателя наблюдательного совета В. П. Фурсенко.
4. Утверждение порядка распределения прибыли, в том числе дивидендов и порядок покрытия убытков. Информация главного бухгалтера Л. Н. Харчук.
5. О реорганизации общества. Информация председателя правления А. С. Чебан.
6. О создании объединения МТС. Информация председателя правления А. С. Чебан.
7. Выборы наблюдательного совета ОАО.
8. Выборы ревизионной комиссии ОАО.
9. Выборы членов правления ОАО.
10. Разное.

Правление ОАО Беляевское РО «Агропромтехника».

До відома громадськості

Підприємство «Мінімакс» (м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 51Б, **тел./факс 235-65-69)** подало до Національної комісії регулювання електроенергетики заявку про видачу ліцензії з постачання природного газу за нерегульованим тарифом у межах України.

Арбітражним судом Кіровоградської області (м. Кіровоград, вул. Луначарського, 29) порушено справи про банкрутство:

№ 05-01/2027/10-201, малого приватного підприємства «КАРАВАН» (Кіровоградська область, м. Світловодськ, сел. Власівка, вул. Молодіжна, 11, кв. 12, р/р 26009000162001 в Світловодській філії Укрінбанку, ід. код 23685207);

№ 05-01/1850/10-185, товариства з обмеженою відповідальністю «ВАЛЕРІЯ» (Кіровоградська область, м. Світловодськ, вул. 8 Березня, 22, р/р 26005000014001 в Світловодській філії Укрінбанку, ід. код 13760965);

№ 05-01/1362/10-165/7, дочірнього підприємства «ГМГ—Кіровоград» ТОВ «ГМГ» (Кіровоградська обл., м. Світловодськ, вул. Ювілейна, 2, кв. 74, р/р 26004000082001 в Світловодській філії Укрінбанку, ід. код 22213587).

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються арбітражним судом у місячний термін з дня опублікування оголошення.

Арбітражний суд м. Києва (м. Київ-030, вул. Б. Хмельницького 44-В) за заявою Пенсійного фонду у Мінському районі м. Києва порушив справу № 23/16 від 01.12.99 р. про банкрутство Дослідного заводу ІНМ ім. Бакуля, юридична адреса: м. Київ-04074, вул. Автозаводська, 2, р/р 26000000578001 в Оболонській філії АБ «Укрінбанку», код 05417779, МФО 322993.

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються протягом місяця від дня публікації оголошення.

ТОВ «Ай-Сі-Ес» повідомляє про свою ліквідацію. Претензії кредиторів та дебиторів приймаються протягом місяця з дня публікації оголошення за адресою: 02091, м. Київ, Харківське шосе, 172-б.

Арбитражный суд Донецкой области, 83105, г. Донецк, б. Пушкина, 34, сообщает о том, что возбуждено дело № 5-344 Б о банкротстве ГОАО шахты «Моспинская» ГХК «Донуголь», г. Моспино, 83901, г. Донецк, р/счет № 26009029800003 в Пролетарском отделении АБ «Донуглекомбанка» г. Донецка, МФО 335390, ОКПО 00174728.

ЗАО «ОРИОЛ» ЗКПО 14362155 объявляет о своей ликвидации. Претензии принимаются по адресу: ул. Шелковичная, 32. **Т.293-25-70.**

Хроніка. Факти. Події.

■ Київ

Зустріч із послами

Як повідомила прес-служба МЗС, міністр закордонних справ України Борис Тарасюк прийняв Надзвичайних і Повноважних Послів Австралії пані Рут Пієрс, Народної Республіки Бангладеш Кхана Кайзера та Республіки Кіпр Хараламбоса Іоаннідеса з нагоди вручення ними копій вірчих грамот.

Знову постало питання про візи

Плановано, що сьогодні відбудеться засідання уряду Чеської Республіки, де розглядатиметься питання щодо скасування безвізового режиму перетину держкордону з деякими державами колишнього СРСР. Серед них — і Україна. Про це повідомив на вчорашньому брифінгу начальник прес-центру МЗС України Ігор Грушко. У понеділок, зазначив він, українське зовнішньополітичне відомство вже надіслало до МЗС Чехії ноту, в якій висловлено стурбованість планами Праги щодо одностороннього запровадження віз. Українська сторона також попередила, що це потягне за собою вжиття адекватних заходів з нашого боку.

■ Лондон

Піночетові знову пощастило

Вищий цивільний суд Великої Британії відхилив позов проти звільнення колишнього чилійського диктатора генерала Піночета. Цей позов було подано Бельгією та шістьма правозахисними організаціями, які вимагали оприлюднити конфіденційний медичний висновок. Лікарі заявили, що Піночет хворий і не зможе винести судового процесу над ним.

■ Брюссель

Розкол у ЄС?

Європейський союз пригрозив, що не підтримуватиме жодних офіційних контактів з урядом одного з членів ЄС — Австрії, якщо до його складу ввійде крайньо права Партія свободи.

■ Астана

Поділили кордон в односторонньому порядку

Між Казахстаном та Узбекистаном триває конфлікт через прикордонні території. Конфлікт розпочався після того, як загін узбецьких прикордонників заглибився на територію південноказахстанської області і почав установлювати прикордонні знаки—кілочки. Це викликало різку реакцію і в місцевого населення, яке вважає, що живе на споконвічній казахській землі, і в Міністерства закордонних справ Казахстану, яке надіслало Узбекистану ноту протесту.

■ Фотофакт

Нижня білизна з антиамериканськими гаслами — ось символи протесту філіппінців з приводу проведення спільних американо-філіппінських військових маневрів. Сотні мешканців країни зібралися перед будинком посольства США в Манілі, щоб висловити своє обурення проти присутності американських військ у країні.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та зарубіжних інформагентств.

Фото АП.

Непорозуміння чи нечесна гра?

Між Кишиневом і Бухарестом назріває скандал. Як з'ясувалося, молдавани спробували підсунути румунам за електроборги перезакладену паливну компанію Tireks-Petrol.

Поперваx рішення молдавського парламенту передати Румунії контрольний пакет акцій Tireks-Petrol (тобто його державну частку) в рахунок погашення заборгованості за електроенергію видавалося за прагнення Кишинева зміцнити енергетичні відносини з сусідньою країною. Однак те, що сталося згодом, інакше, як крутійство, не назвеш. Торік, коли парламент приймав закон про приватизацію молдавської паливної фірми на користь Бухареста, румунський борг Молдови не перевищував 13 млн. дол. Румунія, в очікуванні завершення оборудки, продовжувала постачати Молдові електрику. А Кишинів за неї не платив. Більше того, молдавани терміново відібрали у компанії нафтобази і вилучили із загального пакета акцій споруджуваного на Дунаї нафтового термінала.

І от на початку поточного року з'ясувалося, що молдавський борг Румунії зріс до 22 млн. дол. А вартість Tireks-Petrol тим часом зменшилася на кілька мільйонів. Несподівано виринув і борг компанії у 7 млн. дол. перед німецькою фірмою Mabanaft. Погашати його не хочуть ані молдавани, ані румуни. Заступник міністра економіки і реформ Юріє Бадир був змушений визнати, що є постанова суду, згідно з якою майно компанії закладено під німецький кредит. Тепер Tireks-Petrol буде виставлено на аукціон. Експерти кажуть, що після того, як вона піде з молотка, компанія може коштувати 8—10 млн. дол. Тобто вдвічі менше того, на що розраховували румуни. Їх розчарування може посилитися після оголошення результатів перевірки Національного банку: є підозра, що й решта майна перезакладена під кредити в комерційних банках. Якщо ця підозра підтвердиться, то Кишиневу доведеться визнати: оборудка, вигадана колишнім урядом, липова, а гра з румунами нечесна, бо в колоді молдавської сторони були краплені карти.

Міністр промисловості і торгівлі Румунії Раду Бірчану вже заявив щодо цього: «Передання Tireks-Petrol не покриє весь борг Молдови. Оборудка з акцизами цього підприємства провалилася».

Світлана ЧАЛА.

Кишинів.

Холодний поцілунок

Спроби Ігоря Іванова «зняти проблему» виявилися марними

Ледве відбившись від намагань Парламентської Асамблеї Ради Європи позбавити парламентську делегацію Росії повноважень, Москва знову побоюється дискримінаційних міжнародних санкцій. Держсекретар США Мадлен Олбрайт, що приїхала до Москви для участі в засіданні Групи сприяння багатостороннім переговорам щодо Близького Сходу, знайшла також час і для зустрічей з російським керівництвом. Головною темою переговорів з росіянами стали події у Чечні. На підсумковій прес-конференції Олбрайт заявила, що Росія вже «заплатила велику ціну — постраждала її репутація». І якщо Москва не перегляне своє ставлення до Чечні, то може опинитися в «міжнародній ізоляції». На її думку, війна ведеться з порушенням норм міжнародного права.

Спроби міністра закордонних справ РФ Ігоря Іванова «зняти проблему» виявилися марними. Навіть в. о. президента Володимир Путін не спромігся переконати «залізну леді» США, що в Чечні ведуть боротьбу з тероризмом. Олбрайт залишилася при своїй думці й пообіцяла: «Росія заплатить за дії у Чечні».

Світлана ФІЛІМОНОВА.

Москва.

Фото АП.

Колгосп по-французьки

Аналогії—село

Подружжя Гасонів — французькі фермери. Мешкають вони неподалік Ліона. Тримають 48 дійних корів, а на 20 га власної та 10 га орендованої землі вирощують картоплю й черешні... Я познайомилася з ними випадково кілька років тому. І, відверто кажучи, згадала нині лише з тої причини, що в Україні знову заговорили про необхідність реформувати колгоспи. Тоді Гасони мене здивували. Почувши, що журналістка приїхала з України, вони гордо заявили: «Ми теж колгоспники, навіть тричі». А ще поцікавилися, чому в Україні колгоспи не дієздатні: «У нас фермери часто об'єднуються, щоб спільно вести господарство!».

Так Гасони об'єдналися із сусідами: вирощують різні культури, а тому період саджання та збору врожаю в них не збігається. Тож і допомагають одне одному. Довіра до сусідів — цілковита. Гасони навіть можуть взяти два тижні «відпустки» від домашніх справ і майнути на Середземне море. Сусід догляне і за коровами, і за полями.

А ще вони — члени іншого колективного господарства. Якщо проводити паралелі з Україною, то у нас воно називалося б МТС. Сільськогосподарська техніка скрізь дорога, у Франції також. Чимало французьких фермерів мають власні трактори та комбайни. Та є й такі, що не можуть дозволити собі таку розкіш... Разом з Гасонами в такій спілці — 10 фермерів. Протягом року вони роблять внески, які витрачають на придбання нової техніки або ремонт старої. За потреби фермери беруть техніку напрокат. Ціна його не дуже висока. А після роботи трактор чи сівалку повертають до гаража, попередньо почистивши. Це вже неписаний закон: яке взяв — таке й поверни. У штаті спілки слуг не передбачено.

Ну а третій колектив, членами якого є Гасони, — молочний концерн «Орляк». Раз на два дні до їхнього дому під'їжджає молоковоз і забирає молоко. Щоправда, Маркові здається, що іноді його дурять. Проте поривати з «Орляком» не хоче: немає проблем зі збутом молока, й до того ж він, як акціонер концерну, отримує свої дивіденди.

До речі, у Франції взагалі популярні спеціалізовані кооперативи: сироварні, ковбасні, з вирощування фруктів, винарські тощо. Об'єднуються фермери-виробники, власники переробних господарств і наймані працівники. Чим не колективне господарство? Єдина відмінність: в основі аграрного виробництва — приватна власність. До того ж об'єднуються фермери тільки тоді, коли їм це вигідно. Передусім — фінансово. Не так-то й легко вижити на перезаповненому ринку.

За рівнем сільгоспвиробництва Франція посідає перше місце в Європі. А за експортом сільгосппродукції — друге місце у світі після США. І хоча в цій галузі задіяно не більш як 6 відсотків населення і на неї припадає тільки 2 відсотки ВВП, сільське господарство — одна з провідних галузей економіки Франції. Модернізація аграрного сектора в країні розпочалася на початку 60-х, і протягом 40 років відбувалася істотна концентрація господарств: їхня кількість скоротилася з 1588 тис. до 735 тис. Водночас поліпшувалося технічне оснащення села...

Нині найбільша проблема, яку змушена розв'язувати Франція, — перевиробництво. І це попри суворе дотримання загальної сільгосполітики ЄС. Тож, починаючи з 1992 року, уряд взяв курс на збільшення допомоги фермерським господарствам, фінансове заохочення фермерів, які хоча б рік... нічого не вирощують на своїх полях. А щоб припинити відплив робочої сили із села, пропоновано створювати багатогалузеві господарства, розвивати агротуризм... Одне слово, до цих проблем нам ще далеко. А ось щодо капіталістичних «колгоспів»... Саме час звернутися до французького досвіду.

Наталя ФІЛІПЧУК.

Випускники 1997 року сш №155 м. Києва глибоко сумують з приводу передчасної смерті завуча
КУЛИК Антоніни Михайлівни
і висловлюють щире співчуття рідним і близьким покійної.

Редактор номера Світлана ПИСАРЕНКО.
Перший заступник головного редактора Анатолій ГОРЛОВ.
Редколегія: Олександр БІЛИК, Леонід БРОВЧЕНКО, Віталій ЖЕЖЕРА, Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, Світлана ПИСАРЕНКО, Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, Віталій СУДДЯ.
Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО.

■ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
■ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
■ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
■ Рукописів не повертаємо.
■ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Загальний тираж 175686.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50

Зам. 0311019.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Голос України

Газета виходить з 1 січня 1991 року.
Адреса ВР України: 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-86-50, 441-89-34, 441-89-44; телефакс — 449-85-62.
E-mail: sekret@golos.relc.com

Засновник і видавець — Верховна Рада України